

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

Koncepce dobrovolnictví v katolické církvi v ČR

Vedoucí práce: Dr. Ing. Alois Křišťan, Th.D.

Autor práce: Nováčková Milena
Studijní obor: Učitel náboženství a etiky
Ročník: 6

2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Veronika

Děkuji vedoucímu diplomové práce Dr. Ing. Aloisu Křišťanovi, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji Mgr. Kateřině Polívkové
koordinátorce ze Sekce pro mládež ČBK, Jaroslavu Foglovi a Petře Makovičkové
koordinátorům dobrovolníků salesiánů Dona Boska za pomoc, kterou mi poskytli při
vypracování této práce.

ÚVOD	4
1. DOBROVOLNICTVÍ OBECNĚ	5
1.1. Terminologie dobrovolnictví.....	6
1.1.1 Obecné pojmy související s dobrovolnictvím	6
1.1.2 Druhy dobrovolnictví	7
1.1.3 Typy dobrovolné činnosti.....	8
1.2 Příbuzné pojmy související s dobrovolnictvím	9
1.2.1 Supervize.....	9
1.2.2 Koordinátor dobrovolníků.....	10
1.2.3 Hodnocení (evaluace).....	10
1.3. Křesťanské pojmy související s dobrovolnictvím	10
1.3.1 Služba	10
1.3.2 Formace.....	11
1.3.3 Povolání.....	12
2. DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A V ZAHRANIČÍ	13
2.1 Historie dobrovolnictví ČR	13
2.2 Dobrovolnictví a legislativa v ČR.....	16
2.3 Dobrovolnictví v zahraničí.....	19
2.3.1 Dobrovolnictví v mimoevropských zemích	19
2.3.2 Dobrovolnictví v Evropě.....	21
2.3.3 Mezinárodní dobrovolnické organizace	23
3. TYPY A CHARAKTERISTIKY DOBROVOLNICTVÍ	25
3.1 Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá.....	25
3.1.1 Podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci	25
3.1.2 Z hlediska časového vymezení.....	26
3.1.3 Oblasti působení dobrovolníků	27
4. DOBROVOLNICTVÍ, MÉDIA A NÁBOŽENSTVÍ	29
4.1 Spolupráce s médii	29
4.2 Dobrovolnictví a náboženství.....	30
5. PROFESIONÁLNĚ ORGANIZOVANÉ DOBROVOLNICTVÍ	31
5.1 Organizované dobrovolnictví.....	31
5.2 Přínos dobrovolnictví	32
6. DOBROVOLNICKÁ CENTRA	34
6.1 Význam dobrovolnických center	34
6.1.1 Činnost dobrovolnických center.....	34
6.1.2 Dobrovolnické centrum - Diecézní charity v Českých Budějovicích	36
6.1.3 Dobrovolnické organizace.....	38
7. METODIKA PRÁCE S DOBROVOLNÍKY	38
7.1 Role dobrovolníka v organizaci	39
7.1.1 Příprava organizace na práci s dobrovolníky	39
7.1.2 Motivace dobrovolníků k vykonávání dobrovolné činnosti a motivy organizací pro spolupráci s dobrovolníky	41
7.1.3 Koordinátor dobrovolníků.....	43
7.1.4 Získávání dobrovolníků.....	45
7.1.5 Výběr a výcvik dobrovolníků.....	46
7.1.6 Supervize dobrovolníků	47
7.1.7 Hodnocení a ocenění dobrovolníků.....	49

7.1.8 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem	50
7.2 Dokumentace dobrovolnických programů	51
7.3 Pojištění dobrovolníků	52
8. DOBROVOLNICTVÍ V PRAXI.....	53
8.1 Použité metody a techniky	54
8.1.1 Rozhovor	54
8.1.2 Sekundární analýza dat.....	55
8.1.3 Pozorování.....	55
8.2 Vlastní realizace	55
8.3 Výsledky.....	56
8.3.1 Výsledky sekundární analýzy dat.....	56
8.3.2 Výsledky pozorování.....	56
8.4 Diskuse.....	57
8.5 Vyhodnocení rozhovorů s koordinátory dobrovolníků	57
8.5.1 Základní údaje o organizacích.....	57
9. NÁBOR	59
9.1 Nábor salesiánského dobrovolníka.....	59
9.2 Nábor dobrovolníka v Sekci pro mládež ČBK.....	60
9.3 Výstup ze srovnání náboru	62
10. VÝCVIK VE SLEDOVANÝCH ORGANIZACÍCH.....	62
10.1 Příprava salesiánských dobrovolníků.....	62
10.2 Formace kandidátů v Sekci pro mládež ČBK	63
10.3 Výstup ze srovnání výcviku	65
11. MÍSTA PŮSOBENÍ DOBROVOLNÍKŮ.....	66
11.1 Salesiánská působiště	66
11.2 Vlastní dobrovolná služba Sekce pro mládež ČBK	68
11.3 Výstup ze srovnání působení dobrovolníků	69
12. SUPERVIZE	70
12.1 Salesiáni Bona Boska	70
12.2 Sekce pro mládež ČBK	71
12.3 Výstup ze srovnání supervize.....	72
13. HODNOCENÍ.....	72
13.1 Salesiáni a evaluace dobrovolnického programu	72
13.2 Hodnocení programu v Sekci pro mládež ČBK.....	73
13.3 Výstup ze srovnání hodnocení	74
14. CELKOVÉ SROVNÁNÍ.....	75
Závěr.....	79
Seznam literatury	80
Seznam příloh	84

ÚVOD

Člověk si začíná mnohem více než kdy jindy uvědomovat, že život není jen zábava a plno z nás si položí otázku, jestli je tu vůbec nějakým způsobem užitečný. I tuto otázku jsem si položila já a vedlo mě to k volbě tématu mojí práce. Ráda bych alespoň do určité míry popsala, jak Bůh působí v životě lidí, kteří neváhají dát mu naplno svůj čas a své síly v konkrétních projektech dobrovolné činnosti.

Na začátku objasním pojmy, které se často objevují v kontextu s dobrovolnou činností a v rámci jednotlivých projektů. Následně podám stručnou teorii fenoménu dobrovolnické služby a informace o významu a vývoji dobrovolnictví u nás a ve světě. V následující části, pak popisuji typy a oblasti působení dobrovolnictví na které navazuje spolupráce s medií a otázka náboženství ve vztahu k dobrovolnictví. Velký význam přikládám také k profesionálně organizovanému dobrovolnictví. V posledních letech v naší zemi vzniká řada nových dobrovolnických center a organizací, které se dobrovolníkům věnují. Snažím se tedy poukázat na tyto centra a organizace a charakterizovat jejich činnost a význam. Konec této části diplomové práce je pak zaměřen na vedení dobrovolníků a metodice práce s nimi.

Ve své diplomové práci bych se chtěla věnovat tématu, ve kterém bych nevycházela jen z jednotlivých publikací, ale ve které by se mohly odrazit i výsledky lidské činnosti. Proto obsah druhé části diplomové práce tvoří popis realizace dobrovolné činnosti v konkrétních církevních institucích a srovnání jejich projektů na základě kritérií, který jsem si sama vybrala, a které realizuje sdružení salesiánů Dona Boska a Sekce pro mládež ČBK.

Cílem této práce je tedy srovnání dvou církevních institucí, které jsou zapojeny do dobrovolné činnosti.

Pro zmapování realizace dobrovolnictví u konkrétních církevních subjektů jsem použila metody dotazování, popis zkušeností, pozorování a analýzy dokumentů.

Dobrovolnická služba není ve společnosti přijímána příliš pozitivně. Proč by člověk měl dělat něco zadarmo? Mezi lidmi věřícími v Boha by se dal očekávat jiný postoj. Já jsem se však setkala s tím, že mladí lidé, kteří se rozhodli zadarmo pracovat pro církev, museli svoje rozhodnutí před rodiči a přáteli velmi tvrdě obhajovat. Ti se domnívají, že ztrácejí rok života. Pojďme se podívat, je-li tomu skutečně tak.

1. DOBROVOLNICTVÍ OBECNĚ

Pod pojmem dobrovolnictví rozumím činnost, pro kterou se jednotlivec rozhodne zcela svobodně, jeho úmyslem je tedy pomoci druhým - přispět svou prací ke zlepšení jejich životní situace. Tato pomoc je neplacená, ale obvykle významně přispívá k rozvoji schopností a zkušeností člověka - dobrovolníka.

Každý si pod slovy dobrovolnictví představí něco jiného. A přesto dobrovolnictví provází člověka od nepaměti. Každý z nás je někdy v životě dobrovolníkem. Těžko se hledá hranice mezi pomocí příbuzným, sousedům nebo cizím kolemjdoucím, kterým nabídneme pomoc, a dobrovolnou činností pro školu či zájmový klub. Tato forma dobrovolné pomoci se vyznačuje znaky jako samozřejmost, spontánnost a neočekává odměny ani vděku. Motivací k takovéto pomoci je např. předpoklad: "Dnes já tobě, zítra ty mně".¹ Tato forma vzájemné dobrovolné pomoci vždy byla, je a bude postavena na dobrých vztazích mezi lidmi v domě, ulici či obci, tedy v přirozené komunitě. Je zde i veřejně prospěšné dobrovolnictví, kdy lidé nabízejí svůj čas a energii, aniž by očekávali „oplátku“. Dobrovolná pomoc ale nemůže být predepsána, musí vyvěrat z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení organizace a musí respektovat potřeby klientů či charakter služeb, které organizace poskytuje. Na druhé straně je několik málo omezení, které limitují činnost dobrovolníků. Mezi ně patří zásada, že dobrovolník by neměl nahrazovat práci profesionálů a dále že by neměl dělat činnosti,

¹ TOŠNER, J. SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portal: 2002. ISBN: 80-7178-514-8

do kterých se nikomu nechce. Objednat si dobrovolníky jako předem připravený a hotový nástroj – o tom dobrovolnictví není.²

„Dobrovolnictví není oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích“.

PhDr. Jiří Tošner

1.1. Terminologie dobrovolnictví

1.1.1 Obecné pojmy související s dobrovolnictvím

Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu věnuje svůj čas, energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.³

Novotný, Stará tuto charakteristiku přijímají a dodávají, že dobrovolníkem se může stát v podstatě kdokoliv, protože takřka každý umí něco, co může nabídnout druhým.⁴

Činnost dobrovolníků, podle vyjádření Chvalové slouží ke zvyšování kvality života spoluobčanů, je potvrzením existence morálních a humánních hodnot (nezištnost, štedrost, schopnost oběti pro druhé, milosrdenství, láska...) a stává se zárukou uchování lidské důstojnosti a úcty k životu.⁵

Podle zákona o dobrovolnické službě může být dobrovolníkem fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, nebo fyzická osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se

² TOŠNER, J. a kolektiv autorů - *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace* – výstup projektu „Zvýšení profesionality nevládních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví“ z června 2003

³ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁴ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

⁵ CHVALOVÁ, H. *Dobrovolníci v neziskové organizaci*. Závěrečná písemná práce kurzu Manažeri třetího tisíciletí. Praha 2000.

na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.⁶

Dobročinnost (filantropie) je podle Tošnera, Sozanské definována jako „lidumilnost“, „pomoc sociálně slabým“. Je považována za jednu z občanských ctností. Lze ji rozdělit na dvě formy, a to dárcovství a dobrovolnictví.

Dobrovolnická činnost představuje aktivity spojené s organizací dobrovolnictví jako specifického druhu lidské činnosti.

Dobrovolná činnost či služba znamená vlastní výkon dobrovolné pomoci.

Dárcovství představuje peněžité či nepeněžité dary určené přímo potřebným občanům nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek, nadací, nadačních fondů.

Dobrovolnická organizace se zabývá převážně organizací dobrovolné činnosti. Jsou to např. dobrovolnická centra.

Dobrovolné organizace mají svoji činnost postavenou na dobrovolnících, př. YMCA, Sokol, Skaut.⁷

1.1.2 Druhy dobrovolnictví

- *občanská výpomoc* – dobrovolná činnost zaměřená převážně na rodinu, příbuzenstvo a sousedy. Jedná se o systém vzájemných protislužeb.⁸ dobrovolnictví vzájemně prospěšné – dobrovolná činnost probíhající obvykle v rámci komunity vytvořené v obci, okolo fary apod.⁹ Vykonávají ji členové určitého sdružení, či klubu v zájmu realizace svých cílů a poslání v oblasti kulturní, sportovní, volnočasové, pomoci znevýhodněným skupinám obyvatel aj. (př. Sbor dobrovolných hasičů, Sokol, Člověk v tísni-Společnost při České televizi, Český paralympijský výbor).

⁶ Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, v platném znění.

⁷ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁸ *Druhy dobrovolnictví*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004)
Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml>.

⁹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

- *dobrovolnictví veřejně prospěšné* – dobrovolná činnost vycházející z ochoty občanů angažovat se svobodně a podle svého přesvědčení, ať již pro druhé nebo pro určité změny ve společnosti.¹⁰ Podle Tošnera, Sozanské se uplatňuje většinou v nestátních neziskových organizacích, jež se snaží získat dobrovolníky z řad veřejnosti pro jednorázové akce nebo dlouhodobou dobrovolnou spolupráci (př. YMKA, dobrovolní dárci krve).¹¹
- *dobrovolná služba* – jedná se o obvykle dlouhodobý (až několikaměsíční) závazek věnovat se dobrovolné činnosti mimo svoji zemi, ať již ve skupinových „pracovních táborech“ nebo na samostatných studijních a vzdělávacích pobytech v humanitárních či ekologických organizacích. Organizaci dobrovolné služby se v ČR věnují např. SCI-Service Civil International, Bohemia Corps, Mládež pro Evropu.¹²

1.1.3 Typy dobrovolné činnosti

Tošner, Sozanská uvádí několik pohledů na dobrovolnou činnost či službu.

Z hlediska historického vývoje:

- *evropský model dobrovolnictví – komunitní* – je vývojově starší. Dobrovolníci se spontánně setkávají ve společenství, jakým je církev či sportovní nebo dětská organizace. Zaměřují se na určitou sociální nebo věkovou skupinu či určitý druh dobrovolné činnosti. Centrum si drží své komunitní charakteristiky, osobní přátelské vztahy.
- *americký model dobrovolnictví – manažerský* – s dobrovolníky pracují profesionálně vedená dobrovolnická centra, která nabízejí altruisticky zaměřeným občanům dobrovolnictví v řadě oborů lidské činnosti.

¹⁰ *Druhy dobrovolnictví*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004)
Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml>.

¹¹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹² *Druhy dobrovolnictví*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004)
Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml>.

Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá:

- *dobrovolnictví působící „zdola nahoru“* – je založené na neformální skupině, která postupně zraje k registrované neziskové organizaci.
- *působící „zvenčí dovnitř“* – jde o strukturovanou organizaci, v níž pracují profesionálové a která chce s dobrovolníky začít spolupracovat či spolupráci s nimi lépe organizovat.

Z hlediska časového vymezení:

- *jednorázové akce* – pořádají se jednou či několikrát do roka (kampaně, sbírky apod.). Činnost dobrovolníků nemusí být příliš formalizována.
- *dlouhodobá dobrovolná pomoc* – poskytuje se opakovaně a pravidelně. Je vhodné s dobrovolníkem sepsat dohodu o spolupráci, připravit ho na jeho činnost, příp. pojistit.
- *dobrovolná služba* – dlouhodobý závazek k dobrovolné činnosti obvykle mimo svoji zemi. Je profesionálně organizována a náklady na její realizaci mohou být dost vysoké (cesta, pobyt, zdravotní a sociální pojištění dobrovolníků).¹³

Zákon o dobrovolnické službě rozlišuje dobrovolnickou službu krátkodobou nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobou.¹⁴

1.2 Příbuzné pojmy související s dobrovolnictvím

1.2.1 Supervize

Důležitým termínem souvisejícím s dobrovolnictvím je **supervize**, tedy získávání a poskytování zpětných vazeb. „Supervizi dobrovolníků si představujeme jako komunikaci dobrovolníka, respektive skupiny dobrovolníků, se supervizorem

¹³ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁴ Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, v platném znění.

v neohrožujícím prostředí, které umožní dobrovolníkům konzultovat svoje postoje a pocity pramenící z jejich činnosti. Supervize zároveň chrání zájem klienta před případnými nevhodnými aktivitami dobrovolníka.¹⁵ Může mít různou formu podle oblasti, ve které dobrovolník působí. Pokud dobrovolník vykonává jednoduché činnosti, může funkci supervizora zastávat koordinátor. Při supervizi můžeme také řešit organizační záležitosti, je to vhodná příležitost pro ocenění dobrovolníka a získání zpětné vazby o jeho činnosti.

1.2.2 Koordinátor dobrovolníků

Tošner, Sozanská se shodují, že koordinátor dobrovolníků je klíčovou postavou dobrovolnického programu. Je kontaktní osobou mezi dobrovolníky, zaměstnanci vedením i klienty organizace. Může být zaměstnancem organizace či zařízením nebo může být také dobrovolníkem.¹⁶

1.2.3 Hodnocení (evaluační)

Hodnocení dobrovolnického programu slouží jako zpětná vazba pro dobrovolníky, jako podklad pro vedení organizace, ale také k prezentaci programu či navržení změn, které by pomohly organizaci zkvalitnit její práci.¹⁷

1.3. Křesťanské pojmy související s dobrovolnictvím

1.3.1 Služba

Základním pojmem této práce je služba, kterou lze chápat z různých pohledů. Chtěla bych představit především křesťanské pojetí tohoto slova. Ježíš učil své apoštoly chápat svěřené poslání jako službu. Služba pochází z řeckého výrazu *diakonia*, který původně označuje materiální služby nezbytné pro život společenství (např. služba u stolu, sbírky na chudé). V církvi je mnoho různých služeb v souladu s různými dary Ducha svatého, který na ně své vyvolené připravuje.¹⁸ Sv. Pavel ve svých listech píše o službě slovu

¹⁵ TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných*. 1. vyd. Praha: HESTIA, 2005. s. 43. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁶ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁷ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

¹⁸ Srov. LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad, 1991. s. 441-442.

Božím (apoštolové, proroci, učitelé, evangelisté) a službách pastoračních (srov. Ef 4, 11-12). „Každý ať slouží druhým tím darem milosti, který přijal; tak budete dobrými správci Boží milosti v její rozmanitosti.“ (1 Pt 4, 10) Církev je povolána ke službě lásky, kterou lze vyjadřovat různým způsobem. Láskou k bližnímu laikové dosvědčují svoji účast na Kristově kralování.¹⁹ Jsou povoláni ke službě Božímu království a jeho šíření v dějinách lidstva. „Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé.“ (Mk 10, 45) Bůh přišel na svět, aby sloužil lidem, které svou podstatou o mnoho převyšoval. Dokonce, aby za ně položil svůj život. Na jiném místě v Bibli se píše: „Kdo se mezi vámi chce stát velkým, buď vaším služebníkem.“ (Mt 20, 26) Této skutečnosti si můžeme všimnout na události z Kristova života. On je ten, který před poslední večeří umývá nohy svým učedníkům (srov. Jan 13, 1nn), ač by logika tohoto světa napovídala, že oni budou mýt nohy jemu.

1.3.2 Formace

Pojem formace ve vztahu k dobrovolníkům bych rozdělila na dvě oblasti. Zaprvé jde o cílenou formaci během přípravy a služby. Probíhá skrze vzdělávání a formování zkušenými lidmi v oborech, které potřebují znát pro svoji službu. Zadruhé se počítá s formací životem ve společenství. Člověk má celoživotní úkol: růst, zrát a přinášet ovoce. Nejdůležitějším bodem každé formace je Boží volání, které lze poznat nasloucháním Božím slovu a slovu církve, modlitbou a podřizováním se duchovnímu vedení.²⁰ Bylo by zavádějící dělit život na „duchovní“ a „světský“. Naopak je potřeba v každé situaci (v práci, v rodině atd.) vidět příležitost prožívat svoji víru. Náš úkol spočívá v plnění svých běžných povinností v duchu evangelia.

K předpokladu efektivní výchovy patří také převzetí zodpovědnosti každého jednotlivce za vlastní výchovu. Přední místo v životě křesťana by měla zaujímat duchovní formace. Plodnost života závisí na jeho spojení s Kristem, které roste zejména opravdovou účastí na liturgii. Velký význam má však i osobní růst v lidských kvalitách. „Ať připisují velký význam profesionální odbornosti, smyslu pro rodinný a občanský

¹⁹ Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 73-74.

²⁰ 6 Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 105.

*život a ctnostem společenského života, jako je čestnost, duch spravedlnosti, upřímnost, slušnost a statečnost, neboť bez nich nemůže existovat ani pravý křesťanský život.*²¹ Dobrovolníci se také podílejí na výchově dětí a mladých lidí. V apoštolském listě *Christifideles laici* se píše, že pro skutečně účinnou pastorační práci musí být formace vychovatelů dále rozvíjena.²² Mluvíme především o formaci mladých lidí, a proto na závěr zazní slova Jana Pavla II., které napsal v Poselství k XIV. světovému dni mládeže: „*V naší době má církev i svět více než kdy jindy zapotřebí ‚misionářů‘, kteří dokážou hlásat tuto základní a útěšnou jistotu slovem i příkladem. Vy, dnešní mladí lidé i dospělí nového tisíciletí, dejte se ‚formovat‘ v Ježíšově škole. Staňte se věrohodnými svědky Otcovy lásky v církvi a v různých prostředích, kde rozvíjíte svou každodenní činnost. Učiňte ji viditelnou v rozhodnutích a v postojích, ve způsobu, jakým přijímáte osoby a jak se dáváte do jejich služeb, v plném respektování Boží vůle a jeho přikázání.*“²³

1.3.3 Povolání

Když mladí lidé mluví o svém rozhodnutí sloužit druhým v dobrovolnické službě, často se objevuje slovo „povolání“. Dobrovolníci vidí Boží vůli v tom, že dají kus svého života Bohu. Jsou křesťané a měli by naplňovat své povolání laika. Zároveň pro ně doba služby znamená možnost intenzivněji hledat svoje životní duchovní povolání. Proto se podívejme na tuto skutečnost konkrétněji. „*Povolání je poznání jednotlivce, že určitá forma života odpovídá vůli Boží a je uskutečněním životní úlohy, ve které lze nalézt věčnou spásu.*“²⁴ Takto definuje povolání Teologický slovník. Dále ho specifikuje především jako povolání ke kněžství a k řeholnímu životu.

Nechci se zde zaměřit na oblast specifických povolání ke kněžskému a zasvěcenému životu. Budu se spíše věnovat **povolání laika**, které je zvlášť pěkně popsáno v apoštolském listu Jana Pavla II. O povolání a poslání laiků v církvi a ve světě. Nejen kněží a řeholníci jsou voláni od Pána, ale i laici dostávají od Boha své poslání pro církev i pro svět a jsou pozváni k práci na jeho vinici. „*Kéž by především mladí lidé*

²¹ *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. 1. vyd. Praha: Zvon 1995, 603 s. ISBN 80-7113-089-3.

²² JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 113.

²³ JAN PAVEL II. *Kristus vás miluje*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2001. s. 226.

²⁴ RAHNER, Karl; VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. s. 256.

*pochopili, že tato výzva je určena jim, a kéž by ji přijali radostně a velkomyslně!*²⁵ Laici mají své nezastupitelné místo. Především skrze ně může být církev a evangelium přítomné v nejrůznějších částech světa a oblastech života. Povolání laiků má specifický charakter. „*Z vlastního povolání laiků vyplývá úkol hledat Boží království tím, že se zabývají časnými věcmi a upravují je podle Boha.*“²⁶ Žijí v rozmanitých světských povoláních, v normálních podmínkách rodinného a společenského života. Tam plní svůj vlastní úkol: posvěcují svým životem svět a hlásají tak Krista druhým lidem. Křtem laici získávají podíl na trojím úřadě Kristově: kněžském, prorockém a královském. Prorockým úřadem rozumíme přijetí evangelia, jeho hlásání slovy a skutky a poukazování na zlo ve světě. Ve svém každodenním životě by laici měli ukazovat novost a sílu evangelia.²⁷

Křtem dostáváme také **povolání ke svatosti**, které lze označit jako první a základní povolání.²⁸ Lze ho pojmenovat jako dokonalost lásky. Vyžaduje následování Krista a každého pokřtěného k tomu uschopňuje v nejrůznějších činnostech: například v slyšení Božího slova, v aktivní účasti na liturgickém a svátostném životě, v osobní modlitbě. V neposlední řadě sem lze zařadit i službu bratřím, především malým, chudým a trpícím.²⁹ Doba mládí je časem, kdy člověk touží rozpoznat svoje křesťanské povolání, ke kterému ho vyzývá Bůh. „*Ptá se tedy Boha: ‚Co musím udělat?‘ Jaký je tvůj plán s mým životem, Tvůj plán Tvůrce a Otce? Jaká je Tvá vůle? Toužím ji plnit!*“³⁰ V modlitbě rozmlouvá s Kristem a touží vyčíst věčný záměr Stvořitele.

2. DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE A V ZAHRANIČÍ

2.1 Historie dobrovolnictví ČR

Historie dobročinnosti a dobrovolnictví je úzce spjata s vývojem lidské společnosti, s rozvojem a chápáním hodnot jakými jsou svoboda, demokracie, občanská společnost. Také přímo souvisí s vývojem církve a chápáním křesťanské morálky. Dobročinnost

²⁵ JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 8.

²⁶ *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. 1. vyd. Praha: Zvon 1995, LG 31.

²⁷ Srov. JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 23-24.

²⁸ *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. 1. vyd. Praha: Zvon 1995, LG 40.

²⁹ JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. s. 27-29.

³⁰ JAN PAVEL II. *Kristus vás miluje*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2001. s. 47.

byla vždy nejvíce zaměřena na občany se specifickými potřebami, tzn. staré, nemocné, sociálně slabé. Péče o tyto lidi byla předmětem zájmu rodin, sousedů, obce a velmi záhy i spolků a charitativních institucí.³¹

Na počátku 12. století se o rozvoj dobročinnosti zasloužily různé řeholní spolky. Tuto nábožensky motivovanou činnost však nelze nazývat ve vlastním smyslu dobrovolnou. Byla totiž organizována povětšinou duchovními a i když nebyla jejich hlavní činností, konali ji právě z pozice duchovních, tedy jako součást svého povolání. Za vlády Marie Terezie došlo k mnoha sociálním reformám, budovaly se útulky, zakládaly se spolky pro ochranu a pomoc potřebným.³²

V době Národního obrození, tedy v 19. století, je již možné sledovat kořeny dobrovolnictví, jak ji známe a chápeme v dnešní době. Dobrovolná spolková činnost se v tomto období velmi rozvíjela. Charakteristické pro toto období byl silný akcent na národnostní prvek. Řada dobrovolných organizací vznikla v této době za účelem povznesení národního (sebe)vědomí. Vznikla řada vlasteneckých spolků pro podporu umění a vzdělání, řada kulturních, vědeckých a hospodářských sdružení. Být součástí některé z těchto aktivit bylo pokládáno za čest a vlasteneckou povinnost. Některé z nich v určité podobě fungují dodnes (např. Sokol).³³

Po vzniku samostatného Československa se dobročinnost dále rozvíjela. Mnoho zejména mládežnických organizací, jako například YMCA, požívalo přímou podporu presidenta Masaryka, který v nich viděl nástroj praktické realizace svých idejí filosofických a úsilí o vytvoření nové sebevědomé generace První republiky. Právě národnostní akcent se stal osudný některým organizacím za německé okupace. Řada z nich byla zrušena, jiné byly přetransformovány do podoby vyhovující protektorátní správě. Po válce se podařilo čilý spolkový a občanský život obnovit. Jako již v předválečné době se zejména mládežnické, ale i odborové, tělovýchovné a kulturní

³¹ ŠILHÁNKOVÁ, H., VASTRADOVSKÁ, H., VLADIMÍR, P. et al. *Neziskové organizace v oblasti sociální, zdravotní, lidských práv a mezinárodních menšin v ČR*. Praha: NROS, 1995. 44s.

³² *Pohled do historie dobrovolnictví v ČR*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004) Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.

³³ LUDVÍKOVÁ, M. *Zmapování a analýza potřebnosti dobrovolnické práce v zařízeních zdravotní a sociální péče v píseckém regionu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.

spolky stávají nástrojem politického boje. Zejména sociální demokraté a komunisté (kteří později dovedou tuto myšlenku k dokonalosti), si uvědomili, že podchycení volnočasových aktivit mládeže i dospělých vede k těsnějšímu sepětí se světonázorovými idejemi stran, pod jejichž patronací se tato činnost provádí. Také co se týče motivace k dobrovolné práci hraje velkou roli idea, ve jménu které člověk věnuje svůj čas, síly či finanční prostředky. Převzetí moci komunisty však znamenalo konec snahám o svobodný rozvoj dobrovolných a zájmových organizací. Činnost všech forem nezávislých organizací byla cílevědomě a systematicky redukována nebo zcela podřízena politickému vedení státu, některé spolky ihned rozpuštěny, jiné násilně přetvořeny, či nově vytvořeny. Majetky nekomunistických sdružení byly zkonfiskovány. Ve všech oblastech dobrovolné činnosti byly zformovány jednotné organizace kontrolované komunistickou stranou. Ty pak byly sjednoceny do tzv. Národní fronty. Organizace, které zůstaly nezávislé, byly státem pronásledovány. Dobrovolná činnost, která jinak přispívá k rozvoji demokratické společnosti a zvyšování účasti občanů na správě věcí veřejných, tak byla využita k budování socialismu prostřednictvím všudypřítomné ideologizace dobrovolné činnosti, "povinně dobrovolných" akcí a kontroly každé možnosti provozování nezávislých aktivit. Dobrovolnictví získala punc něčeho neautentického, vnucovaného, čemu je potřeba se pokud možno vyhnout. Tato příchuť zůstává v povědomí mnoha lidí dodnes.³⁴

Po roce 1989 dochází teprve k obnově demokratických struktur v plné šíři a začíná prudký rozvoj nezávislých sdružení v oblasti ekologie, lidských práv, humanitární činnosti, sportu, sociální oblasti atd. V roce 1990 přijalo tehdejší Federální shromáždění zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Následovaly zákony č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, zákon č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech. Stát podporuje nezávislá sdružení poskytováním grantů pro různé oblasti, zejména v sociální sféře, kde, zdá se, se uplatňuje názor, že nestátní organizace dovedou pokrýt poptávku po některých službách lépe, než státem řízené centralizované instituce. Přestože veřejnost je často skeptická vůči dobrovolné činnosti a velká část populace

³⁴ *Pohled do historie dobrovolnictví v ČR.* Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004) Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.

prohlašuje, že by se nikdy ničeho podobného nedopustila, lze v posledních letech vysledovat i pozitivní tendence, které přibližují Českou republiku civilizovanému světu i na tomto poli.³⁵ Tato konstatování potvrzují výsledky výzkumu Friče, z nichž mimo jiné vyplývá, že postoje obyvatel ČR k dobrovolnictví jsou značně ovlivněné socialistickým režimem. Většina obyvatel se domnívá, že dobrovolnictví jen jakousi chatrnou náhražkou za neschopnou veřejnou správu. Součástí vlivu minulosti je pravděpodobně i stále poměrně malý zájem organizací o dobrovolnou službu. Jedním z pozitivních výsledků je zjištění, že z morálního hlediska představuje dobrovolnictví v očích většiny obyvatel ČR přece jen jistý druh ctnosti, o kterou nakonec v období životní zralosti musí projevit zájem každý.³⁶

V posledních letech se neziskový sektor nebývale rozvíjí a organizace se ubírají směrem k profesionalizaci své činnosti. Ta zahrnuje i profesionální, odborné vedení dobrovolníků, na jejichž činnosti je mnoho organizací závislých.³⁷

Důležitým okamžikem pro rozvoj a propagaci dobrovolnictví byl rok 2001, který byl vyhlášen OSN, na popud japonské vlády, mezinárodním rokem dobrovolníků. V tomto roce započala jednání o podobě zákona o dobrovolnictví, byly vypsány granty na dobrovolné programy, vláda vydala peníze na propagaci dobrovolnictví a podporu vybraných projektů, byla připravena řada aktivit přibližujících dobrovolnictví veřejnosti. Zákon o dobrovolnické službě je účinný od ledna 2003.

2.2 Dobrovolnictví a legislativa v ČR

I když dobrovolníci jsou ve většině nestátních neziskových organizacích jedním z podstatných prvků jejich fungování a jejich činnost je důležitá i v jiných oblastech

³⁵ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

³⁶ FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Poslední aktualizace 9. 1. 2001 (cit. 30. 10. 2004). Dostupné z: <<http://www.agnes.cz/frame.phtml?f=vyzkum>>.

³⁷ LUDVÍKOVÁ, M. *Zmapování a analýza potřebnosti dobrovolnické práce v zařízeních zdravotní a sociální péče v píseckém regionu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.

(sociální a zdravotní, kulturní, sportovní a vzdělávací aj.), do nedávné doby nebylo dobrovolnictví zakotveno v žádném obecně platném právním dokumentu ČR.³⁸

V dubnu 2002 byl přijat zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě, který vešel v účinnost 1. ledna 2003. Zákon o dobrovolnické službě je konkrétním a nejdůležitějším výsledkem aktivit, jež proběhly v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků, vyhlášeného Organizací spojených národů pro rok 2001. Tošner, Kohoutková potvrzují, že tento zákon v našem právním řádu zakotvuje několik nových pojmů, mezi něž například patří dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající a přijímací organizace. Jde o první právní úpravu nové oblasti, která nemá v právním řádu ČR žádnou historickou oporu. Cílem zákona bylo tedy co nejpřesněji vymezit základní náležitosti podpory dobrovolnické služby. Zákon však nezachází do detailů, které by rozvoj této nové oblasti znemožnily, nebo ji ovlivnily nevhodným směrem.³⁹ Šojdrová říká, že stát zásadně podporuje rozvoj a ochranu dobrovolníků, tj. fyzických osob, které vykonávají určitou činnost zdarma, nikoli za mzdu. To znamená, že povinnosti, jež zákon přináší, se maximálně vztahují k těm subjektům, které s dobrovolníky spolupracují (vysílající a přijímající organizace) a méně k dobrovolníkům samotným.

Zákon taxativně vymezuje oblasti, ve kterých je možné vykonávat dobrovolnickou službu (činnosti v oblasti pomoci nezaměstnaným, sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům menšin, imigrantům, v oblasti postpenitenciární péče, drogově závislým osobám, obětem domácího násilí, mládeži a dětem ve volném čase, dále pomoc při katastrofách, v oblasti ochrany životního prostředí a při uchování kulturního dědictví). Dobrovolnická služba může být také vykonávána při

³⁸ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

³⁹ TOŠNER, J., KOHOUTKOVÁ, A. *Komentář k zákonu č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě*. Poslední aktualizace 24. 1. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <http://nno.ecn.cz/index.stm?apc=nN1x1--&x=117571>.

uskutečňování akcí a programů mezinárodních organizací, tzn. jako součást zahraniční politiky ČR. Neznamená to však, že by jinde dobrovolníci nemohli pracovat.⁴⁰

Účelem zákona není upravit všechny existující, značně rozmanité formy dobrovolnické služby, ale vymezit část z nich a s nimi spojit podmínky, za kterých stát bude jejich výkon podporovat. Zákon se nevztahuje na činnosti vykonávané dobrovolníky, upravené zvláštními právními předpisy (sbor dobrovolných hasičů, osoby organizované v Československém červeném kříži, dobrovolní pracovníci pečovatelské služby).

Vysílající organizací je podle tohoto zákona nestátní nezisková organizace (občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, církev nebo církevní právnická osoba), která dobrovolníky vybírá, eviduje, na výkon dobrovolnické služby připravuje a uzavírá s nimi smlouvu o jejím výkonu. Náležitosti této smlouvy se liší podle délky dobrovolnické služby a také podle toho, zda je vykonávána v ČR nebo v zahraničí.⁴¹ Matoušek k tomu ještě dodává, že vysílající organizace musejí mít akreditaci Ministerstva vnitra ČR. Zákon rovněž zakotvuje povinnost vysílající organizace dobrovolníka pojistit.⁴²

Dobrovolnická služba je v zákoně členěna na krátkodobou a na dlouhodobou. Dlouhodobá dobrovolnická služba, která trvá déle než tři měsíce, požívá silnější ochrany tohoto zákona a také se těší výraznější státní podpoře.⁴³

Šojdrová dále uvádí, že státní podpora se týká dotací ze státního rozpočtu pro vysílající organizace na úhradu důchodového pojistného, pojistného z odpovědnosti za škodu, části výdajů spojených s přípravou dobrovolníků, s vedením jejich evidence

⁴⁰ ŠOJDROVÁ, M. Zákon o dobrovolnické službě. In: *Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002, s. 16-20. ISBN 80-85945-30-4.

⁴¹ TOŠNER, J., KOHOUTKOVÁ, A. *Komentář k zákonu č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě*. Poslední aktualizace 24. 1. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://nno.ecn.cz/index.stm?apc=nN1x1--&x=117571>>.

⁴² MATOUŠEK, O., *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-348-2.

⁴³ TOŠNER, J., KOHOUTKOVÁ, A. *Komentář k zákonu č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě*. Poslední aktualizace 24. 1. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://nno.ecn.cz/index.stm?apc=nN1x1--&x=117571>>.

a zajišťováním jejich dobrovolnické služby. Tyto dotace jsou poskytovány na základě výše zmiňovaných akreditací, které vysílajícím organizacím uděluje Ministerstvo vnitra ČR.⁴⁴ Tur, Tošner však dodávají, že teprve praxe ukáže, jaké činnosti bude možno podle zákona vykonávat a tedy financovat jejich režii ze státních dotací a kolik organizací získá akreditaci a jak s ní naloží a také kolik dobrovolníků bude ochotno podstoupit všechny formální procedury.⁴⁵

2.3 Dobrovolnictví v zahraničí

Dobrovolnictví zahrnuje nejen činnost na místní a národní úrovni, ale také mezistátní a mezinárodní programy. Dobrovolníci hrají nezanedbatelnou roli v humanitárních programech OSN, v kampaních na podporu zvyšování gramotnosti a ochrany životního prostředí, v technické spolupráci, obraně lidských práv, v procesu podpory demokracie. Největší rozmach zaznamenalo organizované dobrovolnictví v posledních třiceti letech.⁴⁶

2.3.1 Dobrovolnictví v mimoevropských zemích

Dobrovolnictví v mimoevropských zemích není předmětem této práce, ale pro ilustraci uvádím jen několik příkladů.

USA

V USA je dobrovolnictví považováno jednak za právo, jednak za zodpovědnost všech občanů. Od občana se očekává, že vykonává dobrovolnou službu v jakékoli oblasti. Dobrovolnictví zde tvoří přirozenou součást života, a to nejen v organizacích sdružených okolo určitého typu činnosti – skautingu, charity nebo sportovních klubů, ale také ve formě pomoci občanské komunitě. Tyto aktivity organizují mimo jiné i dobrovolnická centra, kterých od roku 1970 v USA vzniklo více než pět set. Jejich posláním je propagace a podpora dobrovolnictví, realizace vlastních dobrovolnických

⁴⁴ ŠOJDROVÁ, M. Zákon o dobrovolnické službě. In: *Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002, s. 16-20. ISBN 80-85945-30-4.

⁴⁵ TUR, V., TOŠNER, J. *Zákon o dobrovolnické službě je na světě*. Poslední aktualizace 28. 5. 2002 (cit. 22. 12. 2004) Dostupné z: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=91855>>.

⁴⁶ SOZANSKÁ, O., Role dobrovolnických center, zahraniční zkušenosti, organizace a financování. *Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002, s. 16-20. ISBN 80-85945-30-4.

programů, organizování seminářů a vzdělávacích workshopů. Spolupracují navzájem na státní i federální úrovni.⁴⁷

Ve Spojených státech je zvykem, že každá dobročinná iniciativa je podporována významnými osobnostmi politického, obchodního, kulturního a církevního života. V roce 1990 vznikla nadace Points of Light Foundation, založená představiteli obchodu, vlády, médií a školství jako vedoucí národní organizace pro šíření dobrovolnictví. Jejím posláním je zapojit efektivněji více lidí do řešení vážných sociálních problémů.⁴⁸

Podle průzkumů se v USA do dobrovolné činnosti zapojuje 20% populace. Američtí dobrovolníci jsou činní nejen ve své zemi či komunitě, ale pomáhají také při rozvojových a humanitárních projektech po celém světě. V roce 1961 založil prezident J. F. Kennedy v USA Mírové sbory, které v současnosti pomáhají zajistit potřebným pitnou vodu, vyučují děti, šíří osvětu o životním prostředí, bojují proti šíření AIDS atd.⁴⁹

Kanada

Dobrovolnictví v Kanadě má místo v různých oblastech, jako sport a rekreace, kultura, zdravotní péče, sociální sféra a náboženství. Před nedávnem se dobrovolnictví v Kanadě uskutečňovalo více méně bez povšimnutí. To se změnilo před pár lety, z části díky propagaci aktivit regionálními organizacemi. Jiným důležitým faktorem bylo, že v roce 1998 Kanada hostila mezinárodní konferenci o dobrovolnictví.⁵⁰

Kanadská nevládní organizace Canadian University Service Overseas (CUSO), financovaná vládou, vysílající dobrovolníky do zahraničí, definuje své dobrovolníky jako „cooperant“-spolupracovník. Spolupracovníci nabízejí svou profesionalitu jako servis, poskytují partnerským zahraničním organizacím strategickou, technickou

⁴⁷ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁴⁸ ČERVENKOVÁ, S. *Možnosti využití dobrovolnické práce v zařízeních azylového typu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.

⁴⁹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁵⁰ GOVAART, M-M. et al. *Volunteering Worldwide*. 1. vyd. Amsterdam: Netherlands Institute of Care and Welfare, 2001. 276 s. ISBN 90-5050-832-4.

a profesionální podporu. Jsou dobrovolníky v tom smyslu, že za svou činnost nejsou finančně ohodnoceni. CUSO si své spolupracovníky vybírá dle následujících požadavků: oddanost myšlence sociální spravedlnosti, víra v dobrovolnickou práci jako příspěvek ke zlepšení života v komunitách, schopnost efektivně pracovat v odlišných kulturních podmínkách, flexibilita, pozitivní a kolegiální přístup v kontaktech se zahraničními partnery, otevřenost ke stálému učení, oddanost myšlence předávání informací a její praktická aplikace jak v zahraničí, tak v Kanadě.⁵¹

Průzkumy ukazují, že do dobrovolnické činnosti je v současné době zapojeno až 25% obyvatelstva.⁵²

2.3.2 Dobrovolnictví v Evropě

Pro ilustraci i zde uvádím několik zemí, které dobrovolnou službu realizují, ale různými způsoby.

Velká Británie

Dobrovolnictví má ve Velké Británii dlouhou tradici. Zejména charitní činnost a vzájemná pomoc lidí patří k tradičnímu anglickému stylu života. Konzervativní tradice Britů klade důraz na soběstačnost občanů a komunit a ponechává ve státní péči jen ty oblasti, kde je to nutné. Vláda ale podporuje dobrovolnictví řadou svých aktivit, přičemž je kladen důraz zejména na propagaci dobrovolnictví mezi mládeží. Kromě národních dobrovolnických center v Anglii, Skotsku, Walesu a Severním Irsku existuje na vládní úrovni Aktive Community Unit, která koordinuje státní politiku dobrovolnictví.⁵³

Francie

Francouzština má dva termíny popisující fenomén dobrovolnictví: bénévolat a volontariat. Zatímco bénévolat popisuje dobrovolnickou činnost na částečný úvazek, přesněji práci konanou pravidelně několik hodin v týdnu, termín volontariat popisuje

⁵¹ ČERVENKOVÁ, S. *Možnosti využití dobrovolnické práce v zařízeních azylového typu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.

⁵² TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁵³ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

dobrovolnickou činnost na plný úvazek. Pojem *bénévolat* není definován v systému francouzského práva, ale termín *volontariat* má právní status pro dva druhy aktivit, kterými jsou dobrovolnická činnost v rámci zahraniční spolupráce a pomoci a dobrovolní hasiči.

Dobrovolnická činnost je definována jako neplacená aktivita, která se uskutečňuje mimo profesionální vztahy a rodinu, a jejímž cílem je poskytovat služby skupinám občanů nebo organizacím.⁵⁴ Dobrovolnictví ve Francii má jiné postavení než v ostatních zemích, protože se jedná o stát s tradicí silně centralizované vlády. Nejvíce aktivních dobrovolníků je ve sportu, kultuře a rekreačních činnostech, menší část působí ve vzdělávání a výzkumu a v dobročinné péči zaměřené na seniory a bezdomovce. Tento poměr je odrazem profesionalizace sociálních služeb a klesajícího významu církve ve společnosti.⁵⁵

Německo

V Německu získalo dobrovolnictví charakter sociálního hnutí formujícího novou občanskou společnost. Dobrovolníci působí při integraci přistěhovalců, při budování mezinárodních vazeb na evropské i světové úrovni. Zvláštní pozornost je věnována mládeži. Ve výměně dobrovolníků je Německo snad nejaktivnější zemí vysílající i přijímající. Charitní síť pracuje v Německu s největším počtem dobrovolníků (cca. 80 tisíc).⁵⁶

Slovenská republika

Na Slovensku, podobně jako v České republice, dochází k výraznějšímu rozvoji dobrovolnických aktivit až po roce 1989. V současnosti je patrné, že zájem lidí o tuto oblast stále vzrůstá, ovšem v porovnání se západními zeměmi se dobrovolnické činnosti na Slovensku dostává stále ještě malého společenského uznání.

⁵⁴ GOVAART, M-M. et al. *Volunteering Worldwide*. 1. vyd. Amsterdam: Netherlands Institute of Care and Welfare, 2001. 276 s. ISBN 90-5050-832-4.

⁵⁵ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁵⁶ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

Z iniciativy pracovníků Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy Slovenské republiky vznikla roku 1990 Slovenská akademická informačná agentúra – servisné centrum pre tretí sektor (SAIA-SCTS). Jedná se o nevládní neziskovou organizaci, jejímž posláním je prostřednictvím programů a služeb posilovat občanskou společnost a napomáhat rozvoji vzdělávání na Slovensku.⁵⁷

Rusko

Pro dobrovolnictví v Rusku je typické, že v podstatě fungovalo vždy, ale zmizelo jako skutečná dobrovolná služba v době komunistického režimu, protože sociální iniciativy byly potlačovány. Znovu obnoveno bylo po roce 1991 a začala spolupráce s mnohými organizacemi v Evropě a Spojených státech. V roce 1996 byla založena Russian Volunteers Association a vypracovány strategické cíle pro další období. Byla zakládána dobrovolnická centra. Rozvíjí se dobrovolnictví v kontextu demokratické společnosti kontra dřívější komunistické ideologii.⁵⁸

2.3.3 Mezinárodní dobrovolnické organizace

Nyní se zmíním o několika mezinárodních organizacích profesionálně zaměřených na práci s dobrovolníky:

- IAVE – International Asociacion for Volunteer Effort. Byla založena v roce 1970 a je největší celosvětovou organizací zaměřenou na podporu a propagaci dobrovolnictví sdružující jednotlivce i organizace z přibližně 200 zemí světa. Každé dva roky pořádá celosvětové konference s cílem propojit lidi angažující se v dobrovolné činnosti a povzbudit místní organizace k rozvoji aktivit v regionu. Podporuje činnost národních a lokálních dobrovolnických center, pořádá výcvikové a vzdělávací programy, organizuje Mezinárodní den dobrovolnictví (5. prosince). Podílí se na přípravě deklarací OSN k problematice

⁵⁷ PLAMÍNEK, J., SVATOŠ, V., *Řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. 186s.

⁵⁸ GOVAART, M-M. et al. *Volunteering Worldwide*. 1. vyd. Amsterdam: Netherlands Institute of Care and Welfare, 2001. 276 s. ISBN 90-5050-832-4.

dobrovolnictví. Významnou událostí v jejím působení bylo vytvoření a schválení Všeobecné deklarace o dobrovolnictví na níž IAVE začala pracovat již v roce 1990.⁵⁹

- AVE – Asociacion for Volunteering in Europe. Byla založena v roce 1972, je součástí IAVE. Nemá profesionální zaměstnance, veškerou činnost vykonávají dobrovolníci. Soustřeďuje se na výměnu informací a zkušeností se zaměřením na vytváření společenské evropské komunity. Organizuje cykly přednášek v různých evropských městech s cílem zvyšovat informovanost veřejnosti o dobrovolné pomoci a roli dobrovolnictví v současném ekonomickém životě. Centra jsou v Lyonu, Barceloně a Bruselu.⁶⁰
- VOLUNTEUROPE – byla založena roku 1980. Sdružuje profesionály i dobrovolníky z 25 zemí Evropy a Severní Ameriky.
- AVSO – evropská nezisková organizace podporující dlouhodobou dobrovolnickou činnost.
- CEV – European Volunteer Centre. Sdružuje dobrovolnická centra ze 14 zemí Evropy. Sídlo se nachází v Bruselu. Podporuje rozvoj dobrovolnických iniciativ na národní úrovni a také reprezentuje jejich zájmy v evropských institucích, vede projekty podporující spolupráci dobrovolnických center v zemích EU, přidružených státech i zemích bývalého Sovětského svazu.

⁵⁹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁶⁰ TOŠNER, J. *Řízení lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: Agnes, 1999. 125 s. ISBN 80-902633-4-8.

- VOLUNTEERNET – síť dobrovolnických center z 15 zemí střední a východní Evropy a Asie, zemí bývalého „socialistického tábora“. K jeho členům patří také Národní dobrovolnické centrum Hestia.⁶¹

3. TYPY A CHARAKTERISTIKY DOBROVOLNICTVÍ

Pro lepší porozumění problematice dobrovolnictví uvádím také několik pohledů na dobrovolnou činnost.

3.1 Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

- *Dobrovolnictví, jež vzniká "zdola nahoru"* - založené na neformální skupině přátel, která se pustila do společné činnosti a postupně zraje k neformální strukturované skupině a dále až k registrované neziskové organizaci. V tomto případě působí pozitivně spontánní nadšení všech zúčastněných, jenž pomáhá překonávat počáteční potíže. Příkladem může být například sdružení Jahoda.
- *Dobrovolnictví, které působí "zvenčí dovnitř"* - již strukturovaná organizace, v níž pracují profesionálové, a která se rozhoduje začít s dobrovolníky spolupracovat. Zde je pozitivním prvkem profesionální zázemí organizace, problémem se může stát nově vytvářený vztah mezi "domácími" zaměstnanci a přicházejícími dobrovolníky. S tímto problémem se setkávají např. domovy důchodců. Zaměstnancům domovů trvá dlouhou dobu, než ztratí strach o svá místa a přijmou dobrovolníky jako pomocníky s novými, čerstvými silami a nadšením.

3.1.1 Podle role, kterou dobrovolnictví hraje v organizaci

- *Na dobrovolnících je přímo závislý chod organizace.* Vedle malé skupiny profesionálů se dobrovolníci podílejí na naplňování hlavních cílů organizace.

⁶¹ ČERVENKOVÁ, S. *Možnosti využití dobrovolnické práce v zařízeních azylového typu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.

Dobrovolníci jsou v tomto případě rozhodující silou organizace. Bez jejich účasti by nebylo možné realizovat příležitostné akce, kterými se organizace prezentuje a naplňuje svoje poslání.

- *Dobrovolníci vykonávají činnost spolu s profesionálními zaměstnanci.* Dobrovolná činnost není základem provozu organizace. U tohoto typu spolupráce dobrovolníci významně přispívají ke snížení finančních nákladů organizace.
- *Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná, ale dobrovolná činnost pomáhá zkvalitňovat poskytované služby či usnadňovat provoz.* Dobrovolníci zde představují doplnění služeb či zvýšení jejich kvality, ale organizace by bez nich mohla existovat.

3.1.2 Z hlediska časového vymezení

- *Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích* (kampaních, sbírkách, benefičních koncertech apod.), které se pořádají jednou či několikrát do roka. Tyto akce jsou zároveň vhodnou formou k získávání nových dobrovolníků či ke spolupráci s příznivci organizace, kteří nemají více času než několikrát ročně.
- *Dlouhodobá dobrovolná pomoc*, která je poskytována opakovaně a pravidelně. Jedná se častou formu dobrovolného závazku, který je splnitelný pro dobrovolníka a užitečný svojí pravidelností pro organizaci.

Dobrovolná služba, kterou chápeme jako dobrovolný závazek a na dobu několika měsíců i let se věnovat dobrovolné práci obvykle mimo svoji zemi.⁶²

3.1.3 Oblasti působení dobrovolníků

Nejčastěji se s dobrovolníky můžeme setkat v nestátních neziskových organizacích (občanských sdruženích, účelových zařízeních církví, obecně prospěšných společnostech). Dobrovolníci postupně pomalu pronikají do škol, nemocnic a domovů pro seniory. Typické oblasti, v kterých dobrovolníci působí, můžeme rozdělit takto (pro doplnění jsou uvedeny příklady organizací):

- **Ochrana životního prostředí:** zapojení se například do řešení problematiky jaderných elektráren, vedení dálnic krajinou, čistoty měst. - Hnutí DUHA, Děti země, Greenpeace, Pražské a Jihočeské matky aj.
- **Humanitární organizace a organizace na ochranu lidských práv:** možnost aktivně zasahovat do problémů v okolním světě jako dobrovolníci. V krizových oblastech pomáhají během konfliktu i v období rekonstrukce válkami či živelnými katastrofami zničených zemí. Podílejí se i na akcích vnitrostátních. - ADRA, Člověk v tísni při ČT, Česká katolická charita, Organizace pro pomoc uprchlíkům aj.
- **Sociální a zdravotní oblast:** dobrovolníci pomáhají zejména ve spojení člověka v obtížné životní situaci s vnějším zdravým světem a často se stávají nositelem změny v jeho přístupu k životu. Pomáhají odbornému personálu v naplňování lidských potřeb pacienta a zvyšují tak hodnotu zařízení. Dobrovolníci mohou působit v nemocnicích, hospicových zařízeních, domovech důchodců apod.⁶³ - Česká katolická charita, Fokus Vysočina, KID (Fakultní nemocnice Motol), DORKAS aj.

⁶² TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 38 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁶³ Srov. NOVOTNÝ, M.; STARÁ, I., *Dobrovolníci v nemocnicích*. 2. vyd. Praha: Hestia, 2002. s. 7-8. ISBN 80-238-8697-5.

- **Kulturní oblast:** zaměřují se na ochranu a revitalizaci kulturních památek, vytvářejí alternativní kulturní programy (v divadle, moderním tanci, výtvarném umění či nekomerční hudbě), propagují českou kulturu v zahraničí a spolupracují na mezinárodních projektech. Dobrovolníci zde nacházejí prostor pro realizaci vlastních představ o uměleckém vyjádření, bez ohledu na módní trendy či tlak komerce. - Jazzová sekce, Art Fórum, Symposion aj.
- **Sportovní a vzdělávací program:** pomáhají zejména při mimoškolních volnočasových aktivitách. Ukázkou dobrovolnictví v této oblasti je program Pět P. Je určen pro děti z problematického rodinného prostředí, které mají výchovné problémy, ale i pro děti velmi nadané, které jsou v kolektivu ostatních osamělé. Pomoc spočívá v pravidelném setkávání a trávení volného času dítěte s vybraným dospělým. Kontakt s dobrovolníkem je pro ně často jediným přátelským a partnersky rovnocenným vztahem.⁶⁴ - Pět P, Spektrum, INEX, Ratolest aj.
- **Zahraniční dobrovolná služba:** patří sem vysílání dobrovolníků do zahraničí, ale i přijímání zahraničních dobrovolníků v ČR. Jako příklad lze uvést program *Evropské dobrovolné služby*,⁶⁵ který vytvořila Evropská komise. Je založen na tom, že mladí lidé z nějakého evropského státu jedou na určitou dobu jako dobrovolníci do neziskové organizace v zahraničí. Přitom získají praxi a nové zkušenosti, zdokonalí se v cizím jazyce, získají kontakty, mohou cestovat a poznávat cizí zemi. - Česká národní agentura MLÁDEŽ, TANDEM, World Volunteer Web aj.

Neustále se pracuje na rozšíření dobrovolnictví. Příkladem může být projekt Rozvoj občanských čtností – dobrovolnictví dětí a mládeže, který se snažil nabídnout zajímavou formou dobrovolnictví studentům a najít pro ně trvalé místo na našich

⁶⁴ TOŠNER, J., *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Praha: Hestia, 2005. s. 26.

⁶⁵ Více informací: *Evropská dobrovolná služba*. Praha: ČNA MLÁDEŽ, 2005, 23 s.

středních školách. Výsledkem je manuál, který by měl pomoci nabídnout studentům dobrovolnictví jako smysluplné využití části volného času.⁶⁶

Dobrovolnictví by mohlo být zajímavou možností pro nezaměstnané. Nezaměstnaní si naleznou dobrovolnou činnost, která přiměřeně navazuje na jejich dosavadní zkušenosti a vzdělání. Znamená to pro ně různé pozitivní výsledky, např. důkaz, že jsou schopni pracovat; vědomí, že jsou potřební; nácvik dovedností, naplnění času; nalezení uplatnění v oblasti, kterou nepředpokládali; získání praxe v oboru. V praxi má s dobrovolnictvím nezaměstnaných zkušenosti Dobrovolnické centrum Spektrum Kroměříž.⁶⁷

K uvedené teorii z oblasti dobrovolnictví by se dalo přidat množství působivých svědectví lidí, kteří se zúčastnili nejrůznějších programů.⁶⁸ Mnohdy teprve konkrétní příklady ukáží důležitost dobrovolné služby.

4. DOBROVOLNICTVÍ, MÉDIA A NÁBOŽENSTVÍ

4.1 Spolupráce s médii

Pro spolupráci s médii se v češtině ujal anglický výraz Public Relations, jehož zkratka PR již celkem zdomácněla. PR neboli „styk s veřejností“ zahrnuje veškeré aktivity, které vedou ke zviditelnění určité oblasti, a to především prostřednictvím médií. PR dobrovolnické činnosti chápeme jako dlouhodobý proces komunikace s blízkým i vzdálenějším okolím organizace, tedy kontakt se spoluobčany v bezprostředním okolí i kontakt se širší veřejností prostřednictvím médií a dalších komunikačních prostředků, jako je např. internet, letáky a vývěsky. PR dobrovolnictví jako společenského fenoménu nemusí zdůrazňovat na prvním místě masový nábor dobrovolníků. Jde o podporu myšlenky, že nezištná pomoc druhým není činností, za kterou bychom se měli stydět, ale naopak může být zdrojem nových poznatků, zážitků

⁶⁶ NOVOTNÝ, M. *Dobrovolnictví středoškoláků*. 1. vyd. Praha: Hestia, 2003. 40 s. ISBN 80-239-0748-4.

⁶⁷ Srov. TOŠNER, J; SOZANSKÁ, O. *Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných*. Praha: HESTIA, 2005. s. 69-73.

⁶⁸ Svědectví lze nalézt například v těchto publikacích: TOŠNER, J; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002; *Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005; nebo na webové adrese <http://www.dobrovolnik.cz/zpoved.shtml>.

i přátelství. PR dobrovolné činnosti vidíme v pravidelné informovanosti veřejnosti o programech a aktivitách, v nichž dobrovolníci působí a do kterých se mohou zapojit i další lidé.

Důležité je, jakým způsobem je téma dobrovolnictví zpracováno, jak vtipně a neotřele se dokážou redaktoři na činnost dobrovolníků podívat, jak jsou schopni dávat do souvislostí naší realitu s příklady ze zahraničí apod. V poslední době můžeme zaznamenat v tomto směru významný posun, a to nejen v počtu článků a reportáží na téma dobrovolnictví, ale přímo v navázání mediálního partnerství pro konkrétní dobrovolnické projekty. TV PRIMA, Česká televize, Český rozhlas jsou příklady médií, která si uvědomila atraktivnost tématu a dala mu svůj vysílací prostor. Většina dobrovolnických programů má místní či regionální rozměr, proto je výhodnější a zároveň snadnější spolupráce s regionálními médii a regionálním vysíláním rozhlasu a televize. Jejich redaktoři jsou blíže dění v konkrétním městě a mají více prostoru pro zveřejňování činností neziskových organizací, a tedy i pro dobrovolnictví.

Významným prostředkem pro šíření informací je internet, jehož existence absolutně ovlivnila šíření a přístup k informacím. Mít vlastní internetové stránky se rozhodně vyplatí. Investice do nich vložená se vrátí. Doplnovat internetové stránky mohou i dobrovolníci doma ze svého počítače. PR dobrovolné činnosti nejlépe naplníme zveřejníme-li autentické zážitky a příběhy, které dobrovolníci zažili.

Cílem propagace dobrovolnictví jako občanské činnosti je především změna postojů veřejnosti vůči fenoménu dobrovolnictví, informovanost o jednotlivých akcích a příležitostech k dobrovolné a dobročinné činnosti a v neposlední řadě i získávání nových dobrovolníků.⁶⁹

4.2 Dobrovolnictví a náboženství

Hovoříme-li o dobrovolnictví z dnešního pohledu, máme nejčastěji na mysli druh činnosti, nebo jiné angažovanosti, který se objevuje zejména v Evropě a severní Americe s rozvojem spolkových a dobročinných aktivit v 19. století. Typickým znakem dobrovolnictví je oddělování sféry profesionální od ostatních aktivit. To je možné jen

⁶⁹ Tamtéž, s. 57

v takových podmínkách, kdy určitá část společnosti má dostatek času a prostředků věnovat se druhým lidem, kteří potřebují pomoc, nebo ke zlepšování života místní komunity.

První iniciativy, které můžeme nazvat v dnešním smyslu dobrovolnickými byly zaměřeny na pomoc chudým, sirotkům, negramotným, nebo se zakládaly spolky pro povznesení kultury, vzdělanosti, zkrášlení měst a obcí, svazy dobrovolných hasičů a podobně. Dobrovolnictví tedy není vázáno na nějaké náboženství, i když v jeho počátcích hrálo jistou úlohu. Právě věřící různých vyznání byli aktivní, a dodnes jsou, zejména v různých charitativních organizacích. Naproti tomu mnohé spolky byly namířeny spíše protinábožensky, neboť osvětová a vzdělávací činnost byla chápána jako boj s církevním tmářstvím, který udržuje široké lidové vrstvy v nevědomosti a podřízenosti. V této situaci docházelo často k soupeření sekulárních a nábožensky orientovaných iniciativ. Ačkoli různá světová náboženství neznají pojem dobrovolnictví, můžeme snad ve všech najít motiv nezištné služby bližnímu, či nasazení pro obecné blaho. Tato dobročinnost má různá východiska v posvátných textech a jejich výkladech, stejně jako se odlišně projevuje v praxi.⁷⁰

5. PROFESIONÁLNĚ ORGANIZOVANÉ DOBROVOLNICTVÍ

5.1 Organizované dobrovolnictví

Dobrovolnictví není amatérismus a aby byla dobrovolná pomoc účinná, je potřeba její efektivní organizování. Dobrovolnictví ve světě dosáhlo takového rozsahu, že se vytvořil nový obor – management dobrovolnictví. Dobře připravený dobrovolnický program může zvýšit nejen výkonnost, ale i profesionalitu neziskové organizace a přitom nic neubírá z tvořivosti a spontaneity dobrovolníků.⁷¹

Tošner, Sozanská vysvětlují, že profesionalizací dobrovolné činnosti se rozumí, že v organizaci je člověk - koordinátor dobrovolníků, jehož pracovní náplní je získávání,

⁷⁰ TUTR, V. *Dobrovolnictví a náboženství*. Dostupné na WWW:

<http://www.dobrovolnik.cz/d_naboz.shtml>.

⁷¹ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

výběr, výcvik, řízení, supervize a hodnocení dobrovolníků. Koordinaci dobrovolné činnosti se může věnovat jak placený zaměstnanec, tak dobrovolník.

Vstup dobrovolníka do organizace představuje systémovou změnu v činnosti a také otevření se okolnímu světu. Tato změna nemusí být žádoucí a přijatelná pro všechny, kdo se v organizaci pohybují.⁷² Obavy zaměstnanců z nového a pro ně cizího prvku – dobrovolníka, který mezi ně vstupuje, mohou být vážnou bariérou dobrovolnictví. Proto je nutné podrobně seznámit zaměstnance s principy dobrovolnictví a spolupracovat s nimi při realizaci dobrovolnického programu. Dobře organizované dobrovolnictví se může stát nedílnou součástí organizace, kdy profesionálové a dobrovolníci tvoří sehraný tým.

Dobrovolnictví profesionálně organizované není zadarmo, ale jeho přínos pro organizaci je nesporný. Dobrovolníci mají snahu věnovat část svého času a energie prospěšnému cíli bez nároku na finanční odměnu. Ale aby se stali skutečným zdrojem trvalé pomoci, potřebují podobný styl řízení jako profesionálové, ovšem ve větší míře se musí pracovat s jeho motivací. Pokud zde dojde k nedorozumění, nedostatku, špatnému přenosu informací, dobrovolník odchází nebo zaměstnanci dojdou k závěru, že na dobrovolníky není spolehnoutí.

Protože poptávka po metodice profesionálně řízeného dobrovolnictví mezi organizacemi narůstá, připravuje Národní dobrovolnické centrum HESTIA kurzy pro koordinátory dobrovolníků a nabízí zájemcům konzultace a supervize. Výcviky jsou zaměřeny na získání základních informací a orientaci v oblasti dobrovolnictví, na zmapování konkrétních organizací a jejich podmínek pro přijetí dobrovolníků, na přípravu jednotlivých kroků zavádění dobrovolnictví v organizaci.⁷³

5.2 Přínos dobrovolnictví

V organizacích, kde již dobrovolníci nějakou dobu působí, není pochyb o jejich přínosu. Do funkční organizace přinášejí dobrovolníci uvolnění, dobrou náladu, nadšení

⁷² TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁷³ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

a nové nápady. Dobrovolníci netvoří peníze, ale zvyšují hodnotu organizace, posilují její prestiž. Dobrovolníci poskytují pomoc při plnění poslání organizace, nové pohledy na řešení problémů a zpětnou vazbu zabráňující stereotypnímu výkonu. Mají čas a možnost dělat činnosti, které nelze zvládat v běžném provozu. Poskytují klientům jinou formu vztahu než profesionální pracovníci, jsou spíše neformální, spontánní. Dobrovolníci doplňují pracovní tým, navazují nové kontakty využitelné pro organizaci, propagují ji na veřejnosti.

Tošner, Sozanská poukazují na fakt, že dobrovolnictví je zdrojem nejen lidskosti a síly, ale také ekonomickým přínosem pro společnost. V zahraničí je běžné, že se hodiny, které dobrovolník věnuje službě v organizaci přepočítávají na peníze a jsou to každoročně neuvěřitelné, mnohamilionové částky.⁷⁴

Osobní přínos dobrovolné služby pro samotného dobrovolníka nelze opomenout. Přesto, že dobrovolník není za svoji službu ohodnocen finančně, přirozeně něco za svou pomoc očekává a také získává. Často jsou to zkušenosti v oblastech jinak nedostupných, později využitelné ve studiu nebo v zaměstnání. Dobrovolná činnost je přitažlivá také pro svou různorodost a operativnost. Nově získaní přátelé zaručují nové zážitky, nová řešení problémů, nový pohled na svět a samozřejmě také zábavu. V neposlední řadě je pro dobrovolníky velkým přínosem získaná či posílená sebedůvěra, pocit užitečnosti. Lidem z tzv. sociálně slabých skupin může dobrovolnictví nabídnout způsob, jak se zařadit do společenského dění, nezaměstnaným pomáhá získat zkušenosti, které v budoucnu využijí při práci, zdravotně postižení se díky dobrovolným aktivitám zapojují do společnosti, která je potom lépe chápe jako její samozřejmou součást.⁷⁵

⁷⁴ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁷⁵ *Co z toho ti lidé mají?* Poslední aktualizace 21. 12. 2004 (cit. 22. 12. 2004). Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/1_co.shtml>.

6. DOBROVOLNICKÁ CENTRA

6.1 Význam dobrovolnických center

Dobrovolnická centra jsou pracoviště, která se specializují na management dobrovolnictví.⁷⁶ Jejich cílem je metodická podpora organizací spolupracujících s dobrovolníky, zejména výběr, výcvik a supervize dobrovolníků, dále výcvik a supervize koordinátorů dobrovolníků a supervize organizace z hlediska dobrovolnictví, vydávání odborných publikací, pořádání seminářů a poradenství.⁷⁷

V České republice se této oblasti od roku 1999 věnuje Národní dobrovolnické centrum HESTIA. Na činnost národního centra navazují dobrovolnická centra v regionech, např. v České Lípě, Českých Budějovicích, Brně, Kroměříži, Ostravě, Plzni, Ústí nad Labem. Regionální dobrovolnická centra jsou samostatné neziskové organizace – občanská sdružení, nebo jsou součástí jiné neziskové organizace, případně působí při škole (při Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích).

Posláním dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi v regionu s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity.⁷⁸

V roce 2001 vznikla Koalice dobrovolnických iniciativ jako volné sdružení neziskových organizací, podílejících se na dobrovolnických programech a projektech v ČR. Byla vytvořena za účelem reprezentace dobrovolnictví. Koalice zachovává plnou nezávislost všech organizací, které do ní vstupují.⁷⁹

6.1.1 Činnost dobrovolnických center

Tošner formuluje základní činnosti dobrovolnických center:

⁷⁶ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

⁷⁷ *Dobrovolnická centra a dobrovolnické programy v ČR*. Poslední aktualizace – neuvedeno (cit. 6. 11. 2004).

Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/l_centra.shtml>.

⁷⁸ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁷⁹ TOŠNER, J., *Dobrovolníci: obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 24 s.

- *spolupráce s médii a státními orgány* – např. Národní dobrovolnické centrum intenzivně spolupracuje s veřejnoprávní Českou televizí, kde informuje o aktuálních dobrovolnických projektech a podílí se na dokumentech věnovaných problematice dobrovolníků. Ve spolupráci se sdružením ECONNECT a Jahoda provozuje internetové stránky věnované dobrovolnictví a dobrovolníkům (www.dobrovolnik.cz). Regionální dobrovolnická centra se podílejí na spolupráci s obcemi, zastupitelstvy krajů, ministerstvy a Parlamentem ČR.
- *vlastní dobrovolnické programy* – řeší aktuální problémy komunity, např. program pro nezaměstnané absolventy různých typů škol, preventivní program pro děti Pět P, program dobrovolníci v nemocnicích a v domovech pro seniory.
- *spolupráce s regionálními dobrovolnickými centry* - centra vedou databáze organizací, které pracují nebo by chtěly s dobrovolníky spolupracovat a lidí, kteří se o dobrovolnou činnost zajímají. Součástí činností center jsou aktivity zaměřené na vyhledávání dobrovolníků.
- *vzdělávání a výzkum* - centra realizují diskusní kluby a semináře pro neziskové organizace, výcviky dobrovolníků a koordinátorů dobrovolníků. Intenzivní je spolupráce center s univerzitami i středními školami, pracovníci center figurují jako vedoucí ročníkových a diplomových prací studentů věnovaných dobrovolnické problematice.
- *mezinárodní spolupráce* – dobrovolnická centra kooperují s dobrovolnickými organizacemi na mezinárodní úrovni, účastní se mezinárodních konferencí, podílí se na mezinárodních dobrovolnických projektech. Národní dobrovolnické centrum HESTIA i některá regionální dobrovolnická centra jsou členy světové

dobrovolnické asociace IAVE (International Association for Volunteer Effort), CEV (The European Volunteer Centre), BBBSI (Big Brothers Big Sisters International) a ENYMO (European Network for Youth Mentoring Organisation).⁸⁰

6.1.2 Dobrovolnické centrum - Diecézní charity v Českých Budějovicích

Vybrala jsem si pro příklad Dobrovolnické centrum Diecézní charity v Českých Budějovicích. Myslím si, že na následujícím příkladu se dá ukázat, jak velký prostor může dobrovolnictví ve společnosti mít. A že oblasti, v kterých se dobrovolníci uplatňují jsou velmi rozmanité. Jde pouze o to, dát dobrovolníkům šanci být prospěšným. Mají k tomu dostatek vůle i nadšení.

Projekt Dobrovolnické centrum při Diecézní charitě České Budějovice je realizován od 1. července r. 2004 prostřednictvím finanční podpory a vložené důvěry Jihočeského kraje. Činnost centra zaštiťuje, metodicky a supervizně vede HESTIA – Národní dobrovolnické centrum v Praze.

Cílem centra při Diecézní charitě v Českých Budějovicích je propagace, podpora a rozvoj myšlenky dobrovolnictví v jihočeském regionu. Poskytovanými službami Dobrovolnické centrum usiluje o rozvoj dobrovolnictví v jednotlivých charitách – věnovat se práci s dobrovolníky na profesionální úrovni v souladu se zákonem č. 198/2002 o dobrovolnické službě, ale nabízí servis i pro NNO zejména na poli sociálním a zdravotnickém, které mají o dobrovolníky zájem. Dobrovolnické centrum nabízí potenciálních uchazečům o dobrovolnou činnost i NNO v jihočeském regionu účast ve 2 dobrovolnických programech:

1. „*Dobrovolníci v sociálních a zdravotnických zařízeních charit*“ – tento program si klade za cíl prostřednictvím dobrovolné činnosti přispět ke zlepšení

⁸⁰ TOŠNER, J. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Poslední aktualizace - nevedeno (cit. 6. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz>>.

psychosociálních podmínek klientů v charitních zařízeních, projektech a jejich rodin. Dobrovolník vypomáhá v organizaci, v zařízení či v domácnosti při smysluplném využití volného času klientů, při vyřizování jejich osobních záležitostí, přispívá k emoční pohodě klientů, je spojnicí s okolním světem, napomáhá k pocitu soběstačnosti a plnohodnotnosti, snižuje pocit osamění a izolace. Dobrovolník se stává členem týmu směřujícímu k jednomu cíli. Je též zdrojem nových podnětů a řešení. Na realizaci projektu se v současné době podílejí (na základě písemné Dohody o spolupráci) následující charity:

2. „*Mějme rádi naše děti*“ – je program, který pomáhá formou dobrovolné činnosti řešit problémy dětí a mládeže v obtížné sociální situaci - zdravotně postižených dětí a mládeže, dětí a mládeže s výchovnými problémy, dětí a mládeže v nouzi a ohrožených při širším zapojení těchto komunit a jednotlivců do společnosti. Koncem minulého roku byla započata spolupráce s Dětským stacionářem Světluška, o.p.s. v Č.B. Tento stacionář je určen dětem s těžkým zdravotním postižením. Dobrovolníci zde fungují jako společníci klienta, podílejí se na jeho volnočasových aktivitách, doprovázejí klienta, pomáhají při rehabilitacích, sebeobsluze klienta, dobrovolníci se též podílí na výrobě pomůcek pro děti se speciálními potřebami a vykonávají manuální práce. Podařila se úspěšně navázat spolupráce se Střediskem výchovné péče v Českých Budějovicích a Dětským domovem se školou v Šindlových Dvorech. Tato spolupráce je ve fázi písemného ustanovení vhodných činností pro dobrovolníky včetně doby a délky trvání, stanoví se požadavky na dobrovolníky a na jejich přípravu, výhody pro dobrovolníky atd.

Dobrovolnické programy jsou koncepčně nastaveny na dlouhodobou dobrovolnickou službu, tzn. dobrovolníci se po absolvovaném výcviku a na základě Smlouvy o dobrovolnické činnosti zapojují do chodu organizace po dobu min. 4 měsíců, min.

1 x týdně na 2-3 hod. Dobrovolníkům, kteří se z časových důvodů nemohou službě věnovat dlouhodobě, centrum nabízí možnost krátkodobé, jednorázové spolupráce.⁸¹

Snaží se tedy nabídnout dobrovolníkům jisté zázemí, ochranu a servis koordinačních, organizačních, informačních a dalších služeb, včetně možnosti proškolení, pojištění a supervize, nabízí i své technické zázemí. Pracovník centra má za úkol vytvořit systém, členění dobrovolnické činnosti do oblastí dle typu služby, koordinuje tuto činnost a vykonává nad ní odborný dohled, je tedy i garantem vysoké kvality odváděné práce dobrovolníků. Důležitým cílem je rovněž šíření, podpora a propagace vlastní myšlenky dobrovolnictví v Čechách. Dobrovolnické centrum eviduje dobrovolníky z celého Jihočeského kraje, své služby nabízí jednak přímo v Dobrovolnickém centru a jednak i prostřednictvím spolupráce s přijímacími organizacemi, kde dobrovolníci působí.

6.1.3 Dobrovolnické organizace

Organizací dobrovolné činnosti se zabývají dobrovolnické organizace. Fungují většinou jako informační a kontaktní základny pro ty, kteří se chtějí stát dobrovolníky a pro organizace, které dobrovolníky hledají. Některé z nich se specializují na práci s dobrovolníky v určité oblasti (sociální, zdravotní, ekologické, kulturní), jiné pracují v určitém regionu nebo na národní či mezinárodní úrovni - dobrovolníky vysílají či přijímají v rámci dobrovolné služby. V České republice má již několik organizací bohaté zkušenosti s pořádáním mezinárodních akcí u nás anebo programů pro vysílání českých dobrovolníků do zahraničí.⁸²

7. METODIKA PRÁCE S DOBROVOLNÍKY

Jako pomoc organizacím, které spolupracují s dobrovolníky vznikla metodika, která dává návod jak s dobrovolníky pracovat. Vůdtkem pro práci jsou nasbírané zkušenosti nejen ze zahraničí, ale z již několikaleté praxe z českého prostředí. Jsou vytvářeny různé

⁸¹ Projekt - Dobrovolnické centrum při DCH, Poslední aktualizace- neuvedeno, Dostupné na WWW: ><http://www.charitacb.cz/default.asp?lang=cz&id=6&idc=109>>.

⁸² Dobrovolnická centra a dobrovolnické programy v ČR, Poslední aktualizace Dostupné na WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/l_centra.shtml>.

návody a já zde nyní uvádím jeden z mnoha, kde jsou vyjmenovány nejdůležitější kroky.

Pro další pochopení mé diplomové práce je důležité, abych základní kritéria metodiky v další části mé diplomové práce představila.

Tošner, Sozanská upozorňují, že na počátku spolupráce s dobrovolníky je nutné si ujasnit, jakou roli mají dobrovolníci v organizaci hrát a jak je sama organizace na jejich přijetí připravena. Velkou pozornost je třeba věnovat úloze koordinátora dobrovolníků, protože ten zastává největší část vlastní práce s dobrovolníky, která obnáší jejich získávání, výběr, výcvik, supervizi a hodnocení.⁸³

7.1 Role dobrovolníka v organizaci

Role dobrovolníků musí být jasně stanoveny a je nutné, aby byli citlivě získáváni, školeni a aby pracovali pod odborným dohledem. Rovněž je třeba, aby věděli jak jejich práce zapadá do širokého kontextu poslání organizace.⁸⁴

Úspěšná činnost organizace je založena mimo jiné na nadšení profesionálů a profesionalitě práce s dobrovolníky. Profesionál má formální předpoklady pro výkon své činnosti. Jako zaměstnanec ví, co je jeho pracovní náplní, jakou má pracovní dobu, jakou dostane za práci odměnu, kdo je jeho nadřízený či podřízený, jaká má práva a povinnosti. Naproti tomu dobrovolník má zájem věnovat bez nároku na finanční odměnu a ve svém volném čase svoje znalosti, schopnosti a energii ve prospěch druhých lidí. Aby jeho činnost byla nejen smysluplná, ale i efektivní a přínosná pro organizaci i pro něj samotného, potřebuje podobný styl řízení jako profesionálové.⁸⁵

7.1.1 Příprava organizace na práci s dobrovolníky

Cílem přípravy na zavedení dobrovolnictví v organizaci je zjištění, jaké jsou zde postoje k dobrovolné činnosti a zda tu dobrovolníci najdou uplatnění. Potřeby klientů a organizace se mohou lišit od motivů a přání dobrovolníků. Někteří dobrovolníci mají

⁸³ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁸⁴ CHVALOVÁ, H. *Dobrovolníci v neziskové organizaci*. Závěrečná písemná práce kurzu Manažerů třetího tisíciletí. Praha 2000.

⁸⁵ TOŠNER, J. *Dobrovolníci: obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 24 s.

jasnou představu o své budoucí činnosti, jiní přichází nerozhodnutí. Na plánování způsobu využití potenciálu dobrovolníků a rozsahu jejich kompetencí by se měli podílet nejen vedoucí pracovníci a koordinátoři, ale i ostatní zaměstnanci, popř. pacienti či klienti. Pomohou vytipovat činnosti, které v organizaci dosud chybějí a mohli by je vykonávat právě dobrovolníci.⁸⁶

Je důležité, aby organizace, která se rozhodne dobrovolníky přijímat, měla nejprve jasně vytvořenou koncepci, co a jak s dobrovolníky budou dělat a hlavně, kdo to s nimi bude dělat, kdo se o ně bude starat. Měl by to být kvalifikovaný člověk-koordinátor, který ví, kam má kterého dobrovolníka poslat, ke které práci ho postavit, seznámí ho s prostředím a s lidmi, je s ním v kontaktu, radí mu, odměňuje jej, je mu oporou, když vzniknou problémy a ty problémy také řeší. Hájí zájmy dobrovolníků v organizaci i na veřejnosti. Je nezbytně nutné, aby někdo o dobrovolníky pečoval.⁸⁷

Vytváření nabídky činností pro dobrovolníky je podle slov Tošnera, Sozanské kontinuální proces. Nabídka se postupně rozšiřuje tak, jak si pracovníci troufnou dobrovolníky zapojit, jak jim to dovolí jejich zkušenosti a jak se mění a vyvíjí organizace.⁸⁸

Některá zařízení se dobrovolníků obávají, a proto se zdráhají vytvořit pro ně podmínky. Raději si zdůvodňují, proč je do zařízení nepřijmout. Co u nás budou dělat? – Mohou být společníky, mohou být doprovodem k lékaři, mohou se starat o květiny, provádět canisterapii, mohou samostatně vést kluby, podílet se na výzdobě zařízení, pomáhat při terapiích, nosit denní tisk, chodit na procházky, vést knihovnu, šít a vyšívat a plést, organizovat akce, pomáhat s kronikou a s nástěnkami atd. ... Kdo se jim bude věnovat? – To je pro mnohá zařízení velký problém, personálu mají málo a nadšenců ještě méně. Přesto stojí za to přesvědčit někoho, kdo by tuto odpovědnost převzal. Vynaložené úsilí se mnohonásobně vrátí na množství odvedené práce, na kvalitě života

⁸⁶ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁸⁷ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

⁸⁸ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

klientů ... Co když se něco stane? – Existují pojišťovny, které dobrovolníky pojistí pro případ úrazu nebo způsobené škody. Kde u nás budou? – Dobrovolníci se pohybují na pokojích, na terapiích, v tělocvičnách, prostě „na trase“. Ale zázemí skutečně potřebují. Potřebují kousek místa, kde se přezují, odloží si tašku nebo batůžek, kde si udělají kávu, napijí se, nasvačí, odpočinou si. Ne všude to však podmínky umožňují.⁸⁹

7.1.2 Motivace dobrovolníků k vykonávání dobrovolné činnosti a motivy organizací pro spolupráci s dobrovolníky

- **Motivace dobrovolníků** - Dobrovolnictví je často opředeno různými předsudky. Proč bych měl/a dělat něco zadarmo? Když se nad tím ale člověk pořádně zamyslí, zjistí, že to, co dobrovolnictvím získá, se sice nepočítá na peníze, ale to neznamená, že by to bylo bezcenné. Pocit uspokojení z dobré práce, smysluplnost toho, co dělá, zisk zkušeností a seznámení se s novými lidmi, často do života přinesou víc než finančně ohodnocená práce. Někteří lidé si také myslí, že organizace, která spolupracuje s dobrovolníky je neprofesionální. Ve skutečnosti je tomu spíše naopak - zájem dobrovolníků dokazuje, že organizace se zabývá něčím smysluplným a že vytváří natolik zajímavé a příjemné prostředí, že to lidem stojí za to zadarmo v organizaci pomáhat.⁹⁰

Chvalová píše, že mezi zájemce o dobrovolnou práci patří důchodci a starší občané, kteří tak využívají své znalosti a zkušenosti, dále pracující, kteří se chtějí více angažovat pro druhé, a mladí lidé, kteří hledají nové zkušenosti a praxi pro svou budoucí profesi.⁹¹ Jak také uvádí Plamínek, Svatoš, dobrovolníky lze hledat i mezi nezaměstnanými. Často to bývají lidé, kteří tuto práci cítí jako naplnění svého životního postoje, svého svědomí, nebo ti, jimž je blízké poslání organizace a chtějí svou pomocí k jejímu naplnění přispět. Dobrovolníkem se může stát téměř každý. Dobrovolná práce může být přizpůsobena i lidem s fyzickým omezením.

⁸⁹ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

⁹⁰ Tamtéž, Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

⁹¹ CHVALOVÁ, H. *Dobrovolníci v neziskové organizaci*. Závěrečná písemná práce kurzu Manažeri třetího tisíciletí. Praha 2000.

Při práci s dobrovolníky je velmi důležitá znalost jejich **motivace**, protože z ní vyplývá způsob jejich získávání, řízení a hodnocení. Motivace pro jakoukoli činnost může být altruistická (člověk chce nezištně pomáhat a činit dobro), pragmatická (na základě praktických, věcných důvodů) a může být též kombinovaná (dotyčný chce nezištně pomáhat a přispět dobré věci a zároveň i řešit praktické problémy svého života).⁹² Motivů dobrovolnické činnosti je mnoho: získat nové zkušenosti, informace, znalosti, dovednosti; získat nové přátele a kontakty; možnost sebereflexe a sebezdokonalování; přístup k vzdělávacím programům a výcvikům zprostředkovaným organizací; seberealizace; aktivní trávení volného času, pocit prospěšnosti; dobrý pocit z kvalitně vykonané práce, vědomí vlastní potřebnosti a smysluplnosti; získání zázemí pro realizaci svých vlastních nápadů a vizí; zvyšování své kvalifikace a hodnoty na pracovním trhu; osobní prestiž aj.⁹³

Tošner, Sozanská se vyjadřují v tom smyslu, že motivy dobrovolníků nemusí být vždy jednoznačně prospěšné pro ostatní. Každý, kdo zodpovídá za práci dobrovolníků by měl být informován o existenci motivů, které jsou pro nezištnou službu jiným lidem nebezpečné. Je třeba je umět rozpoznat a takového zájemce o spolupráci korektně odmítnout, protože může silně poškodit klienta a vztahy v dobrovolnickém týmu. Autoři upozorňují na konkrétní nežádoucí či nebezpečné motivy uchazeče o dobrovolnou činnost, mezi které patří: soucit vedoucí k degradaci klienta, nepřiměřená a zbytečná zvědavost, služba pramenící z pocitu povinnosti, skutkaření (snaha něco si zasloužit), touha obětovat se (osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a prostřednictvím služby hledá vlastní vnitřní rovnováhu), osamělost a z ní pramenící touha po přátelství, pocit vlastní důležitosti a nenahraditelnosti, nedostatek sebeúcty a s ním spojená touha potkat ještě ubožejší lidi, panovačnost (touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv).

Motivaci dobrovolníků také ovlivňují společensko-ekonomické podmínky ve společnosti, např. tradice, společenské ocenění, legislativní zázemí, informovanost veřejnosti, nezaměstnanost. Motivы českých a západních dobrovolníků se výrazněji

⁹² PLAMÍNEK, J., SVATOŠ, V., *Řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. 186s.

⁹³ *Co z toho ti lidé mají?* Poslední aktualizace 21. 12. 2004 (cit. 22. 12. 2004). Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/l_co.shtml>.

neliší. Jediným rozdílným rysem je, že zahraniční dobrovolníci uvádějí, že dobrovolnictví je přirozené, „má se to“ a je v jejich zemích i patřičně společensky ceněno.⁹⁴

- **Motivy organizací pro spolupráci s dobrovolníky-** Zapojení dobrovolníků a dobrovolné pomoci do činnosti organizací vyvěrá z potřeb a motivace dobrovolníků, zaměstnanců i vedení. Musí být zároveň respektovány potřeby klientů či charakter služeb, které organizace poskytuje. Na druhé straně je několik omezení, které limitují činnost dobrovolníků. Mezi ně patří zásada, že dobrovolník by neměl nahrazovat práci profesionálů a dále že by neměl dělat činnosti, do jejichž provedení se nikomu nechce.

Organizace a zařízení, která se rozhodnou spolupracovat s dobrovolníky, mohou mít různou motivaci: pomoc naplnit jejich poslání; obohacení a doplnění své profesionální služby (pomoc realizovat činnosti, na které není v běžném provozu čas); ekonomický prospěch (dobrovolníci jsou levnější než zaměstnanci); nový pohled na věc, nové nápady, zkušenosti, nadšení; zpětná vazba, konstruktivní kritika zabraňující nežádoucí rigiditě a stereotypu; poskytnutí neformálního vztahu klientům; reklama, reprezentace organizace; nabídnutí příležitosti pro dobrovolníky něco se naučit; posílení prestiže organizace, aj.⁹⁵

7.1.3 Koordinátor dobrovolníků

Tošner, Sozanská a Novotný, Stará se shodují, že koordinátor dobrovolníků je klíčovou postavou dobrovolnického programu. Je kontaktní osobou mezi dobrovolníky, zaměstnanci vedením i klienty organizace. Může být zaměstnancem organizace či zařízením nebo může být také dobrovolníkem. Velice důležité je, aby měl skutečný zájem o rozvoj dobrovolnického programu a nevěnoval se své činnosti pouze formálně. Měl by mít určité osobnostní a vědomostní předpoklady, jako např. měl by být iniciativní, komunikativní, výkonný, měl by rád pracovat s lidmi, mít řídicí schopnosti a dostatek

⁹⁴ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

⁹⁵ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

informací. Proto je vhodné, aby absolvoval výcvik v dobrovolnickém managementu nebo alespoň stáž v dobrovolnickém centru či organizaci s dobře fungujícím dobrovolnickým programem. Měl by mít také možnost pravidelné supervize své činnosti.⁹⁶

Koordinátor by měl být schopen udržovat s dobrovolníky upřímné a otevřené vztahy a tím jim dodávat jistotu, že to, co dělají, je významné a slouží dobré věci.

Mezi jeho úkoly patří:

- získávání dobrovolníků
- výběr a výcvik dobrovolníků
- vyhledávání vhodných činností pro dobrovolníky a jejich zařazování do chodu organizace
- hodnocení činnosti dobrovolníků
- řešení vzniklých nedorozumění a problémů v souvislosti se zapojením dobrovolníků do činnosti organizace, konflikty mezi dobrovolníky, příp. mezi dobrovolníky a zaměstnanci
- zajištění supervize dobrovolníků
- motivace dobrovolníků, organizování příležitostí k jejich poděkování a ohodnocení
- organizování vzdělávacích programů pro dobrovolníky
- spolupráce s dobrovolnickým centrem, s médii a dalšími organizacemi
- zpracování kodexů, práv a povinností dobrovolníků, pravidel mlčenlivosti
- vedení potřebné administrativy (smlouvy s dobrovolníky, pojistné smlouvy apod.)

⁹⁶ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

- učit zaměstnance, jak pracovat s dobrovolníky, jak na ně dohlížet a rozeznat vhodnost jejich umístění⁹⁷

7.1.4 Získávání dobrovolníků

Získávání dobrovolníků je nepřetržitý, kontinuální proces, jehož strategii by měla mít organizace předem vypracovanou a zodpovědně, plánovitě vedenou, aby dosáhla očekávaného efektu.⁹⁸

Podle Novotného, Staré je nutné počítat se sezónností dobrovolníků. Bez ohledu na to, zda jsou studenty či ne, je významným předělem léto. Proto je nutné zaměřit se především na období září, říjen, tedy po letních prázdninách či dovolených, a podobně potom na leden, únor, tedy po Vánocích a na začátku semestru vysokoškoláků.⁹⁹

Nejčastější používané formy získávání dobrovolníků popisují Tošner, Sozanská :

- *leták, plakát, vývěska* – nejčastější, ale také nejméně adresný a málo efektivní způsob.
- *místní tisk, regionální rozhlasové či televizní vysílání* – informace v médiích umožňují nejen propagaci organizace, zařízení, ale zprostředkovávají i přímý kontakt s potencionálními dobrovolníky.
- *náborová akce* – cílené získávání dobrovolníků pro určitou konkrétní činnost (popř. dobrovolníků se specifickými dovednostmi), často spojená s akcí, u které se předpokládá větší zájem veřejnosti, např. koncert, výstava, den otevřených dveří...
- *spolupráce s dobrovolnickými centry* – tyto instituce zatím působí jen v některých městech. Získávají dobrovolníky, nabízejí jim možnost uplatnění, zprostředkovávají kontakt mezi organizací a dobrovolníkem.

⁹⁷ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

⁹⁸ PLAMÍNEK, J., SVATOŠ, V., *Řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. 186s.

⁹⁹ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

- ***střední a vysoké školy*** – dosud největší zdroj dobrovolníků v ČR. S nabídkou je třeba přijít až do vyučování, představit organizaci, seznámit je s dobrovolnictvím, zodpovědět otázky a přímo reagovat na jejich zájem.
- ***osobní kontakty*** – je to zdroj lehce využitelný, velmi efektivní, ale i rychle vyčerpateľný. Osobní návštěvy a dialogy s přáteli a známými jsou zároveň časově nejnáročnějším způsobem získávání dobrovolníků. Vhodný spíše do začátku programu, na jednorázové akce a pro malé organizace.
- ***internet*** – účinný ve velkých městech, zasáhne především VŠ studenty a VŠ vzdělané lidi.

Doporučuje se vždy kombinovat několik forem získávání dobrovolníků. Způsobů získávání dobrovolníků je mnoho a záleží především na tom, jakou cílovou skupinu lidí chceme oslovit a jedná-li se o akci jednorázovou, opakovanou nebo dlouhodobou spolupráci. Konkrétní způsoby získávání dobrovolníků záleží na tvořivosti koordinátora.

7.1.5 Výběr a výcvik dobrovolníků

Výběr, příprava, školení a výcvik dobrovolníků záleží na charakteru činnosti, kterou budou vykonávat.¹⁰⁰ Dobrovolník má právo být na svou činnost náležitě připraven a podrobněji seznámen s činností organizace. Měl by se dozvědět, jak dobrovolnickou činnost vykonávat a znát i případná rizika.¹⁰¹

Výběr dobrovolníků je vhodné realizovat tehdy, když organizace potřebuje zájemce s určitými schopnostmi, znalostmi či dovednostmi pro výkon složitějších činností. Měl by mít podobu osobního setkání.

Před vlastním výcvikem doporučují Tošner, Sozanská pozvat zájemce na individuální nebo skupinové setkání, které slouží dobrovolníkovi k ujasnění jeho motivace a zájmu i k získání informací o možných činnostech. Pro organizaci je to

¹⁰⁰ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁰¹ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

příležitost dobrovolníka lépe poznat a seznámit ho s nabídkou a podmínkami jeho působení. Po výběru vhodných činností pro jednotlivé uchazeče následuje vlastní školení či výcvik. Podle charakteru činností může příprava dobrovolníka trvat od několika minut (pomoc při administrativě) po víkendový výcvik (dobrovolníci v nemocnicích) nebo dokonce dlouhodobou přípravu rozloženou na několik týdnů (dobrovolníci pro linky důvěry).

Příprava dobrovolníka obsahuje dvě složky, obecnou a odbornou. V obecné části přípravy se dobrovolník dozví o svých možnostech, závazcích a omezeních, seznámí se s posláním a úkoly organizace, základními dokumenty, organizační strukturou a svojí rolí v organizaci a je kontaktován s koordinátorem. V odborné části se často s využitím metody hraní rolí pracuje s obavami a očekáváními dobrovolníka. Vyzkouší si nejen svoji roli, ale i role klientů a spolupracovníků. Někdy bývá součástí i psychologické posouzení dobrovolníků z hlediska osobnostní zralosti a možných psychopatologických rysů.

Dobře připravený výcvik dává dobrovolníkovi pocit jistoty, že ví, k čemu se zavázal, obvykle jeho motivaci prohloubí. Výcvikem se předchází nereálným očekáváním či budoucím nedorozuměním mezi dobrovolníkem, personálem a klienty. Je praktické, je-li součástí výcviku i seznámení dobrovolníků s principy supervize. Získají tak představu o jejím průběhu a významu a neobávají se jí.

7.1.6 Supervize dobrovolníků

Supervize je příležitostí k získávání a poskytování zpětných vazeb. Je potřebná jak pro dobrovolníka, tak pro organizaci, se kterou spolupracuje. Tošner, Sozanská vysvětlují pojem supervize jako komunikaci dobrovolníka, resp. skupiny dobrovolníků se supervizorem v neohrožujícím prostředí, které umožní dobrovolníkům konzultovat svoje postoje a pomoci pramenící z jejich činnosti.¹⁰²

Novotný, Stará shrnují základní cíle supervize dobrovolníků:

- zpětná vazba mezi dobrovolníky, pracovníky organizace a klienty

¹⁰² TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

- podpora a ocenění dobrovolníků
- ochrana zájmu klienta před případnými nevhodnými aktivitami dobrovolníka
- řešení problémů a rozvoj dovedností dobrovolníků

Supervize je buď skupinová, kdy se účastní programu větší skupina dobrovolníků, nebo individuální, v případě řešení akutního či závažnějšího problému. Četnost supervize je třeba přizpůsobit náročnosti programu a četnosti zapojení dobrovolníků do jejich činnosti. Důležité je, aby dobrovolníci měli možnost pravidelně hovořit o svém působení, ale aby jim účast na supervizích nezabírala více času než samotná dobrovolnická činnost. Dobrá supervize pomáhá udržovat motivaci dobrovolníka a je prevencí před odchodem dobrovolníka z organizace.¹⁰³

Supervize může mít různou formu. Dobrovolníci z pomáhajících profesí (pracující s lidmi potřebujícími pomoc) mohou potřebovat podporu a supervizi prováděnou terapeutem, psychologem nebo jiným odborníkem, který jim vysvětlí problémy klientů a pomůže překonat bariéry, zabrání jejich vyhoření, přebírání zodpovědnosti za události a problémy klientů, které nemohou ovlivnit. Pomůže jim naučit se dodržovat základní pravidla psychohygieny, která jsou nezbytná pro pracovníky v pomáhajících profesích. Dobrovolníci pomáhající manuálně nebo s organizací programů ocení přátelské setkání se zaměstnancem-koordinátorem nebo pracovním týmem a vymění si zkušenosti a zpětné vazby. Oba však potřebují vědět, zda má jejich práce smysl, zda ji dělají dobře, v čem se mohou zlepšit, jak jsou s nimi klienti nebo organizace spokojeni. Potřebují vědět, jak jejich práce přispívá k plnění poslání organizace a jak oni sami přispívají k úspěchu (případně neúspěchu) projektu, kterého se účastní.¹⁰⁴

¹⁰³ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I. et al. *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

¹⁰⁴ TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

7.1.7 Hodnocení a ocenění dobrovolníků

Hodnocení (evaluaace) dobrovolnického programu slouží jako zpětná vazba pro dobrovolníky, jako podklad pro vedení organizace, ale také k prezentaci programu či navržení změn, které by pomohly organizaci zkvalitnit její práci. Výsledky se mohou stát argumentem, že dobrovolnictví je zdrojem nejen lidskosti a síly, ale také ekonomickým přínosem pro společnost.

Hodnocení je nutné pro rozvoj dobrovolnického programu samotného. Jak poznamenává Tošner, Sozanská, dobrovolníci si zaslouží, aby jejich činnost byla evidována, aby byly vykazovány počty hodin, které organizaci věnují, a také jejich přínos organizaci jako celku. Jednorázové akce s dobrovolníky se dají zhodnotit po skončení akce na setkání organizátorů a účastníků. Obtížnější je hodnocení dlouhodobé činnosti dobrovolníků. Provádí je na zakázku profesionální agentury nebo se využívá zájmu studentů zpracovat problematiku dobrovolníků v rámci svého studia, přičemž se sledují kvantitativní údaje jako např. počet aktivních dobrovolníků, počet odsloužených hodin dobrovolníků, počet výcviků a supervizí.

Ocenění by mělo provázet dobrovolníka celým jeho pobytem v organizaci. Dobrovolníci nejsou za svou činnost honorováni finančně, ovšem je mnoho jiných možností, jak je odměnit. Tou nejjednodušší formou je obyčejné „děkuji vám“. Dále může organizace, resp. koordinátor využít významná data – svátek, narozeniny dobrovolníka, Vánoce, Mezinárodní den dobrovolníků, výročí založení organizace apod. Nejméně jednou za rok by měl koordinátor spolu s vedením organizace uspořádat setkání dobrovolníků a zaměstnanců spojené s veřejným oceněním jejich zásluh a předáním alespoň symbolické odměny. Dalšími možnostmi je uvedení jmen dobrovolníků ve výroční zprávě, pozvání na neformální setkání se zaměstnanci, zveřejňování jejich činnosti, zajištění výhod v podobě volné vstupenky na sportovní či kulturní akcí apod.

Zpětná vazba mezi dobrovolníkem a organizací, hodnocení jejich činnosti, včetně pravidelných setkání spojených s jejich oceněním, je nejčastěji opomíjenou složkou práce s dobrovolníky.¹⁰⁵

7.1.8 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

Způsob ukončení spolupráce s dobrovolníkem shrnují Novotný, Stará do tří variant:

- dobrovolníkovi vyprší smlouva a on neprojeví zájem o její prodloužení nebo dosud dobře fungující dobrovolník přestane do organizace docházet.
- na ukončení spolupráce se koordinátor s dobrovolníkem dohodnou.
- pro porušení pravidel musí být dobrovolník „propuštěn“.¹⁰⁶

U prvních dvou případů je vhodné, aby koordinátor s dobrovolníkem v osobní rozhovoru zhodnotili účast v programu. Koordinátor by měl dobrovolníkovi poděkovat a předat osvědčení o účasti v programu.

Propuštění dobrovolníka je jedním z nejnáročnějších úkolů koordinátora a jeho korektní zvládnutí svědčí o vysoké profesionální úrovni koordinátora.¹⁰⁷ Koordinátor je nucen ukončit spolupráci, jestliže při vstupním pohovoru zjistí, že dobrovolník není vhodný pro program, rovněž dospěje-li k tomuto zjištění v průběhu či na konci výcviku. Dále pak v případě, že dobrovolník porušuje dohodnutá pravidla programu, na jeho činnost není spolehnutí nebo ohrožuje klienta. Nejde-li o zásadní porušení pravidel, lze je řešit na pravidelné supervizi dobrovolníků nebo na schůzce koordinátora s dobrovolníkem. Vždy by mělo být problémové pravidlo s dobrovolníkem probráno a znovu vysvětleno a nabídnuta pomoc s jeho zvládnutím. Pokud to nepomůže, nebo porušil-li dobrovolník pravidla zásadně, je nutné se s dobrovolníkem rozloučit.¹⁰⁸

„Propuštění“ dobrovolníka provede buď koordinátor dobrovolníků nebo statutární zástupce organizace. Nejlepší způsob je osobní jednání - dobrovolníkovi jasně sdělit,

¹⁰⁵ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁰⁶ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

¹⁰⁷ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

¹⁰⁸ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

proč se s ním organizace loučí. Není-li to možné, pak je dobré vše poslat doporučeně poštou. Rozloučení může být obtížně zejména tehdy, když je dobrovolník silně motivován k činnosti nebo sám žádné problémy nevidí.

Následným krokem je informovat příjemce služeb dobrovolníka, že daný dobrovolník už není dobrovolníkem a z jakého důvodu.

Předejít těmto komplikacím pomůže dobrý management práce s dobrovolníky. Tedy dobrý výběr, výcvik a supervize. To vše včetně jasně formulovaných povinností, práv, kompetencí a náplně dobrovolnické činnosti. Je-li vše dobře, krátce a srozumitelně popsáno, včetně smlouvy s dobrovolníkem, pak se dobrovolník ve své roli dobře orientuje a všem je na první pohled jasné, dojde-li k nějakému porušení pravidel. Jasná definice pravidel také usnadňuje roli propouštějícímu. Je snadnější dobrovolníka propustit, vědí-li oba, na základě čeho je propouštěn.¹⁰⁹

7.2 Dokumentace dobrovolnických programů

Dokumentace je jen podpůrnou a formální částí dobrovolnictví. Jsou projekty, kde může být velmi jednoduchá a jsou jiné, kde je její vedení složitější. Podrobná dokumentace některých programů je k dispozici v Národním dobrovolnickém centru Hestia i v regionálních dobrovolnických centrech.¹¹⁰

- *Smlouvy uzavírané s dobrovolníky*

V závislosti na charakteru dobrovolné činnosti připouští Tošner, Sozanská možnost uzavírat s dobrovolníky smlouvy ústní nebo písemné. Vždy budou existovat dobrovolníci, kteří bez jakékoli smlouvy, pouze na základě ústního příslibu, budou poctivě a pravidelně pomáhat. Na druhé straně existuje řada dobrovolnických programů, které se bez písemné dohody s dobrovolníkem neobejdou (z důvodu evidence počtu hodin dobrovolné pomoci, pojištění dobrovolníků apod.).¹¹¹

¹⁰⁹ NOVOTNÝ, M., STARÁ, I., *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.

¹¹⁰ TOŠNER, J. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Poslední aktualizace – neuvedeno (cit. 6. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz>>.

¹¹¹ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

Smlouva by měla obsahovat zejména popis činnosti, kterou bude dobrovolník vykonávat. Nemělo by zde chybět vymezení doby a místa, po kterou bude činnosti vykonávat, a to alespoň rámcově, např. jednou týdně odpoledne po dobu tří hodin. Ve smlouvě by mělo být řečeno, že dobrovolník nemá nárok na odměnu s výjimkou úhrady vynaložených výdajů spojených s jeho činností.

Smlouva může obsahovat ustanovení o mlčenlivosti, o údajích o klientele a organizaci a dále specifická ustanovení podle charakteru vykonávané činnosti a podmínek organizace. Dále může obsahovat (jako její součást či jako samostatný doplněk) soupis práv a povinností dobrovolníka, tzv. Kodex dobrovolníka, ustanovení o době trvání smlouvy – zda jde o smlouvu uzavíranou na dobu určitou, či na dobu plnění vymezeného úkolu, včetně upravení možnosti přerušeni spolupráce dohodou, respektive podmínek jednostranného zrušení smlouvy jednou ze smluvních stran.¹¹²

7.3 Pojištění dobrovolníků

Tošner, Sozanská dále upozorňují, že každý dobrovolník je vystaven větším či menším rizikům, proto doporučují ve zdůvodněných případech dobrovolníky pojistit. Pojištění může být úrazové. Pojistná smlouva řeší převážnou část pojištění dobrovolníků podle odst. 1, §7 zákona o dobrovolnické službě: „Vysílající organizace je povinna uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku a zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude způsobena.“¹¹³ Obvykle kryje následky úrazů či akutních onemocnění vzniklých v přímé souvislosti s pojištěným děním, dále např. náklady na léčení a další náklady spojené s úrazem či s jeho následky.

Úrazové pojištění doporučují dobrovolníkům při rizikových činnostech, jako jsou některé zahraniční mise dobrovolné služby. Úrazové pojištění je vhodné u rizikových činností dobrovolníků, jako jsou zahraniční mise dobrovolné služby, některé činnosti v nemocnicích či pomoc při přírodních katastrofách.

¹¹² TOŠNER, J., *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.

¹¹³ Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, v platném znění.

Dalším typem je pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou dobrovolníkem při výkonu jeho dobrovolné činnosti. Kryje obdobné škody a jejich následky jako předchozí typ. Odpovědnostní pojištění se doporučuje ve většině případů, např. v programech, kde dobrovolníci mají na starosti nezletilé děti a v programech, kdy se dobrovolníci pohybují v nemocnicích a domovech pro seniory. Dobrovolníci i organizace, pro kterou se angažují, se mohou cítit bezpečněji, když vědí, že případná škoda dobrovolníkem nechtěně způsobená je kryta pojištěním.¹¹⁴

Oba typy pojištění dobrovolníků ukládá zákon o dobrovolnické službě jako povinnou podmínku akreditovaným organizacím, které dobrovolníky vysílají.

8. DOBROVOLNICTVÍ V PRAXI

V další části diplomové práce se budu zabývat srovnání dvou církevních subjektů, které se dobrovolnou činností zabývají a srovnám je na základě kritérií, které jsem si sama vybrala, protože je považuji za důležité a zajímavé.

K výběru kritérií mě inspirovala již zmiňovaná metodika práce s dobrovolníky.

Vybrány byli následující:

1. Nábor
2. Výcvik
3. Působení
4. Supervize
5. Hodnocení dobrovolníků

¹¹⁴ TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 150 s. ISBN 80-7178-514-8.

Při srovnávání mi pomohly výsledky polostandardizovaných rozhovorů s koordinátory dobrovolníků jednotlivých organizací. Rozhovor byl zaměřen na zjištění následujících informací:

- základní údaje o organizaci
- metodika práce s dobrovolníky

Zkoumaný soubor tvořili vedoucí pracovníci sledovaných organizací na území České republiky, tj. v Praze a Českých Budějovicích.

8.1 Použité metody a techniky

Pro zmapování realizace dobrovolnictví v katolické církvi jsem použila metody dotazování, popis zkušeností, pozorování a analýzy dokumentů. Z těchto byly využity následující techniky sběru dat:

- rozhovor
- sekundární analýza dat
- přímé pozorování

8.1.1 Rozhovor

Rozhovor je technika sběru dat, při které jsou informace od zkoumaných osob získávány prostřednictvím záměrně cílených otázek kladených osobně nebo telefonicky. Tazatel může sledovat i některé vnější reakce a podle nich pohotově usměrňovat další průběh kladení otázek.¹¹⁵

Techniku rozhovoru jsem použila v první fázi, kdy jsem vedla telefonické rozhovory s kontaktními pracovníky organizací za účelem získání souhlasu k popisu organizace. Využila jsem techniku polostandardizovaného rozhovoru v osobním kontaktu s koordinátorem dobrovolníků s cílem zjistit, zda mají v organizacích zájem

¹¹⁵ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

o dobrovolníky nebo o rozšíření jejich stávajících činností, a dále zda je dobrovolnictví profesionálně organizované a pokud ano, pak jakým způsobem.

8.1.2 Sekundární analýza dat

Technika sekundární analýzy byla využita pro doplnění údajů o zařízeních a získání podrobnějších informací o jejich historii, provozu a poskytovaných službách. K tomuto účelu mi posloužily především propagační a interní materiály oslovených organizací, a také jejich internetové stránky. Data získaná nad rámec této diplomové práce prohloubily moje zkušenosti a znalosti z oblasti dobrovolné činnosti.

8.1.3 Pozorování

Pozorování znamená sledování činnosti lidí, záznam (registrace nebo popis) této činnosti, její analýzu a vyhodnocení. Pokud pozorovatel sleduje průběh činností osobně, jedná se o pozorování přímé.¹¹⁶

Technika pozorování byla využita jako doplňující technika sběru dat. Byla realizována v níže uvedených organizacích v přímém kontaktu s personálem a také při setkání s dobrovolníky pracujícími v organizacích.

8.2 Vlastní realizace

Vlastnímu porovnání předcházela fáze mapování dobrovolnické činnosti a její problematiky. Kontaktovala jsem Národní dobrovolnické centrum Hestia a získala základní údaje o současném stavu dobrovolnictví u nás, odkazy na další informační zdroje, příslib spolupráce a zájmu o moji diplomovou práci. S odborníky z oblasti psychologie a sociologie jsem spolupracovala za účelem upřesnění terminologie a metodiky popisu. Prostřednictvím internetu a ve spolupráci s pracovníci Dobrovolnického centra Diecézní charity v Českých Budějovicích, jsem získala základní přehled o dobrovolných organizacích fungujících v katolické církvi v České republice.

¹¹⁶ GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

Na tuto fázi jsem navázala kontaktováním pracovníků vybraných organizací mající na starosti dobrovolníky. První kontakt proběhl telefonicky, popř. osobně. Cílem bylo zjistit počet dobrovolníků působících v jednotlivých organizacích a také získat povolení k provedení popisu. Můj úmysl provést popis dobrovolné činnosti se setkal s kladnou odezvou.

8.3 Výsledky

8.3.1 Výsledky sekundární analýzy dat

Měla jsem k dispozici internetové stránky jednotlivých organizací, také jejich výroční zprávy a statuty, zřizovací listiny, propagační materiály a jiné interní dokumenty, které jsem získala během realizace diplomové práce:

- propagační materiály Salesiánů Dona Boska
- propagační materiály Sekce pro mládež ČBK.
- výroční zprávu, zřizovací listinu, propagační materiály a interní materiály týkající se vedení dobrovolníků a činnosti Salesiánů Dona Boska v Českých Budějovicích
- Sekce pro mládež ČBK v Praze, statut Sekce pro mládež ČBK, propagační a interní materiály týkající se vedení dobrovolníků a činnosti Sekce pro mládež ČBK

Předmětem analýzy byly základní údaje o organizacích – zřizovatel, datum zahájení činnosti, kapacita, poskytované služby, a dále informace o činnosti dobrovolníků. Jak už bylo uvedeno v metodické části, technika sekundární analýzy byla využita pro doplnění údajů o zařízeních a získání podrobnějších informací, které jsem konfrontovala nebo jimi doplnila data získaná z rozhovorů s koordinátory dobrovolníků.

8.3.2 Výsledky pozorování

Jak již bylo uvedeno v metodické části, technika pozorování byla využita jako doplňující technika sběru dat. Zvolila jsem nestandardizovanou formu pozorování, neměla tedy předem připravený soubor pozorovaných kategorií. Mým záměrem bylo na základě osobních postřehů poznat blíže jednotlivé organizace, jejich prostředí, personál,

provoz a především postoj k dobrovolnictví, jak je chápáno v souvislosti s prožívání křesťanství.

8.4 Diskuse

Význam dobrovolnictví v posledních letech narůstá, dostává se do povědomí lidí a rychle se rozvíjející neziskový sektor, který především využívá služeb dobrovolníků, realizuje mnoho dobrovolnických programů a aktivit přibližujících dobrovolnictví veřejnosti. Přes všechny tyto pozitivní skutečnosti soudím, že velmi záleží na postojích vedení organizací a také na osobní zaangażovanosti zodpovědných pracovníků, zda přijmou dobrovolnictví za své a umožní jeho perspektivní rozvoj. Jde o dva velké fenomény, které se velmi rychle rozvíjí a postupně i implantují do povědomí společnosti.

Potěšujícím zjištěním však bylo, že hned při prvním setkání s koordinátorem salesiánů Dona Boska byl projevem zájem o výsledky mé diplomové práce. Ve výsledcích srovnání tak bude mít zpětnou vazbu své práce a zároveň také bude mít možnost srovnání dobrovolné činnosti v jiné církevní organizaci.

Dle mého názoru vyvíjí koordinátoři neustále snahu o zlepšení podmínek pro výkon činnosti dobrovolníků v organizacích.

8.5 Vyhodnocení rozhovorů s koordinátory dobrovolníků

8.5.1 Základní údaje o organizacích

Dobrovolnictví se v katolické církvi naplňuje různě. Já jsem si pro srovnání vybrala následující dva církevní subjekty.

Prvním subjektem jsou salesiáni Dona Boska, kteří provozují ve svém společenství salesiánskou dobrovolnou službu. Tato společnost svatého Františka Saleského je kongregace v katolické církvi. Zakladatelem salesiánů je italský kněz Jan Bosco (1815–1888). Kongregace se věnuje výchově mládeže. Pro tento účel salesiáni provozují celou řadu středisek mládeže (tzv. oratoří) a podobných aktivit. Předmětem činnosti salesiánských středisek mládeže je výchova dětí a mládeže v rámci

volnočasových aktivit.¹¹⁷ Zřizovatelem je Salesiánská provincie Praha. Financování je u středisek zařazených do sítě škol analogické jako u církevních škol (mzdy a neinvestiční výdaje jsou hrazeny z rozpočtu MŠMT), ostatní střediska jsou financována jako jiná účelová zařízení církve (z darů a příležitostných dotací).

Dobrovolnictví v souvislosti s prožíváním křesťanství chápou jako povolání Bohem, doprovod na cestě k Bohu skrze pomoc jinému potřebnému člověku, čímž se také každý člověk formuje. Dobrovolník žije v komunitě s ostatními salesiány na svém působišti - formován pro život.

Dobrovolnou službu uskutečňují v rámci projektu Cagliari – salesiánský voluntariát. Salesiánská dobrovolná služba umožňuje prožít několik týdnů až jeden rok v některém salesiánském zařízení v ČR nebo v zahraničí, při čemž se nezapomíná ani na zdravotní a sociální pojištění.

V projektu Cagliari se v současnosti připravuje 13 lidí, přičemž prvotní zájem projevil asi 40 mladých. Pokud vše půjde hladce budou vysláni do Bulharska, Etiopie, Konga, Indie a Mexika.

Druhý církevní subjekt je Sekce pro mládež České biskupské konference. ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE na svém zasedání dne 24.11.1993 schválila Statut Sekce pro mládež ČBK jako výkonný orgán Biskupské konference, jmenovitě biskupa, který je zodpovědný za pastorační mládeže. Od svého ustanovení byla Sekce chápána jako výraz starostlivosti biskupů o mládež, jako prostor pro co největší zapojení samotných mladých, jako výraz doprovázení a služby církve mladým. Jedná se tedy o živý organismus, který je součástí církve, který je vyjádřením lásky církve k mladým a konkretizací vztahu biskupa a mladých.¹¹⁸

V roce 2001 připravila komise Sekce pro mládež ČBK projekt dobrovolné služby mladých v katolické církvi (aktualizace projektu proběhla v roce 2003), který biskupové

¹¹⁷ Srov. Stanovy Společnosti svatého Františka Saleského (salesiánů), čl. 42: „*Své poslání uskutečňujeme především prostřednictvím činností a zařízení, které nám umožňují vychovávat mladé k lidské a křesťanské zralosti: jako oratoř a středisko mládeže, škola a odborná učiliště, internáty a domovy pro mladé v těžkostech.*“

¹¹⁸ Sekce pro mládež ČBK, Poslední aktualizace- neuvedeno, Dostupné z <http://mladez.cirkev.cz/index.php?menu=charakteristika&menu2=zakl_char.htm>

podpořili na 41. plenárním zasedání ČBK (duben, 2001). Někteří biskupové pak vícekrát nechali ve farnostech přečíst list, kterým mladé motivovali k přijetí této služby. Sekce pro mládež ČBK uskutečňuje tento projekt ve spolupráci s Asociací křesťanských sdružení mládeže (AKSM). Roku 2003, kdy začal platit zákon o dobrovolnické službě, AKSM podala žádost o akreditaci na dobrovolnou službu pro děti a mládež ve volném čase a stala se vysílající organizací. Od roku 2004 projekt probíhá podle schválených stanov na třech místech v ČR.

Mezi základní aktivity, které tedy Sekce mládeže ČBK provozuje je Dobrovolnická služba – voluntariát. Voluntariát je cestou, jak angažovat mladé lidi a při tom jim poskytnout nabídku formace. Projekt Sekce je zaměřený na evangelizační zapojení skupin dobrovolníků ve farnostech. Podstatným prvkem tohoto projektu je společenství dobrovolníků s knězem. Práce dobrovolníků spočívá především v přípravě a realizování volnočasových aktivit pro děti a mládež, skrze které se nenásilným způsobem snaží předávat víru. Tato forma dobrovolné služby je určitou odpovědí na požadavek II. vatikánského koncilu o spolupráci kněží a laiků a nutnosti zapojení laiků do evangelizační činnosti církve. Místní církve tak nabízejí mladým lidem prostor ke službě a ukazují, že stojí o jejich iniciativu a zapojení.¹¹⁹

9. NÁBOR

9.1 Nábor salesiánského dobrovolníka

Jakým způsobem získáváte dobrovolníky?

V salesiánském společenství se dobrovolná služba týká každého od 18 do 35 let, který chce pracovat s mládeží v salesiánských střediscích. Předpokládá se zkušenost s prací s mládeží a pro mládež, nebo alespoň ochota ji získat během přípravného roku a kvalitní znalost cizího jazyka (u dobrovolné služby v zahraničí). Dobrovolnou službu propagujeme na základě letáčků a také na salesiánských setkáních, kterých se účastní dobrovolníci, kteří se dobrovolnou činností zabývali. O dobrovolné službě se píše také

¹¹⁹ POLÍVKOVÁ, K. *Vliv dobrovolnické služby na formování mladého člověka*, Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Vedoucí práce ThLic. Vojtěch Brož, Hradec Králové, 2006

v salesiánském magazínu. Dobrovolníci se hlásí většinou přes internet. Následně vyplní dotazník dobrovolníka, který je sestaven tak, aby o budoucím dobrovolníkovi co nejvíce vypovídal. (viz příloha č. 2). Dobrovolník dále předloží trestní bezúhonnost, zdravotní způsobilost a podepíše poučení, ve kterém byl seznámen se situací, která je nyní v dané zemi, pokud má zájem o dobrovolnictví v zahraničí. Pak obdrží dobrovolník pozvánku na první setkání (viz příloha č. 3). Dobrovolníci s nástupem na dobrovolnou službu uzavírají smlouvu o spolupráci na programech a aktivitách salesiánů. Tato smlouva obsahuje místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické činnosti. Salesiáni Dona Boska jako vysílající organizace uzavírají smlouvu s přijímajícími organizacemi.

Ne všichni, kteří se dobrovolnou činností chtěli zabývat nastoupí. Většinou je 50% úspěšnost. Z 15 zájemců je jich nakonec vyslaných jen 7. Je to dáno i tím, že nároky na vykonávání dobrovolnictví jsou vysoké a mnohdy jim zkříží cestu i osobní situace např. péče o člena rodiny.

9.2 Nábor dobrovolníka v Sekci pro mládež ČBK

Dobrovolnou službu propaguje na všech větších setkáních mládeže (diecézní setkání mládeže před květnou nedělí, teď v létě bude celostátní setkání animátorů, loni Světový den mládeže v Kolíně nad Rýnem, 2007 Celostátní setkání mládeže v Táboře apod.) letáky. O dobrovolné službě píše v diecézních občasnicích pro mládež, občas vyjde také článek na portálu Signály, nebo v Katolickém týdeníku. Zájemci se hlásí většinou přes mail, popř. dopisem. Přihlášku pošlou buď na své Diecézní centrum pro mládež a ti Sekci pro mládež přihlášku předají, nebo zájemce pošlou přímo na kontaktní adresu Sekce. Po přihlášení jim Mgr. Kateřina Polívková volá a zjišťuje informace, které potřebují (jméno, adresu, telefon, datum narození) pro zadání do databáze dobrovolníků. Dobrovolník musí mít: lékařské potvrzení o zdravotní způsobilosti pracovat s dětmi, lékařské potvrzení zdravotní způsobilosti vykonávat činnosti epidemiologicky závažné, potvrzení od kněze z farnosti (o účasti na životě farnosti a doporučení pro DS v církvi), a životopis. Ostatní kritéria se zkoumají během roční přípravy a po absolvování rozhovoru s psychologem.

Ne všichni mladí lidé, kteří se na voluntariát přihlásí, také nastoupí. Někteří z nich bývají odmítnuti (zpravidla v polovině přípravy), protože nevyhovují daným požadavkům, a někteří sami odstoupí.

Během prázdnin, pak posílá pozvánku na první setkání. (viz příloha č.7). Dobrovolníci s nástupem na dobrovolnou službu uzavírají smlouvu s AKSM (viz příloha č. 4), AKSM uzavírá smlouvu s přijímajícími organizacemi – farnostmi (viz příloha č. 5). Tato smlouva je velmi důležitá. Na základě akreditace a této smlouvy je placeno státem zdravotní pojištění a je to dokument pro různá jednání s úřady (např. končí-li budoucí dobrovolník na úřadu práce, předloží ho).

Postava dobrovolníka

- mladý muž nebo žena ve věku 19 - 30 let
- doporučují, aby dobrovolník měl ukončené středoškolské vzdělání s maturitou
- psychicky zdravý a v zásadě vyrovnaný
- ne čerstvý konvertita
- žije v církvi se smyslem pro víru, pro církve a čerpající ze svátosti
- prošel přípravnou formací
- je ochotný nezištně sloužit druhým ve farnosti, kam bude poslán
- kromě těch, kteří se cítí k tomuto úkolu poslání, se může jednat o vhodné mladé lidi bez
- zaměstnání a o lidi hledající směr životní cesty
- schopný žít v týmu s ostatními dobrovolníky v rámci organizované struktury
- typickou postavou dobrovolníka je mladý člověk ve věku vysokoškoláka (okolo 23 let)

9.3 Výstup ze srovnání náboru

Obecně lze říci, že k získání dobrovolníků používají koordinátoři několik způsobů, které kombinují. Nejčastěji získávají dobrovolníky na základě vlastní iniciativy zájemců o dobrovolnou službu, navíc koordinátor pořádá i nábor. Další činností koordinátorů v organizacích je navázání spolupráce s dobrovolníky, jejich seznámení s posláním a činností organizace, s jejich právy a povinnostmi, s jejich rolí, také zjištění jejich motivace k dobrovolné službě, zkušeností s dobrovolnictvím ujasnění vzájemných požadavků a očekávání atd. Osobní rozhovor koordinátora se zájemcem o dobrovolnou službu pokládám za nezbytný předpoklad pro další spolupráci. Koordinátor získá informace o dobrovolníkovi, dobrovolník zase o organizaci a na jejich základě se pak mohou rozhodnout. Salesiáni a Sekce pro mládež ČBK získávají dobrovolníky většinou na základě letáčků a propagací na jejich setkáních a informují také ve svých časopisech. Jejich způsob získávání dobrovolníků se tedy neliší.

10. VÝCVIK VE SLEDOVANÝCH ORGANIZACÍCH

10.1 Příprava salesiánských dobrovolníků

Jsou dobrovolníci ve vaší organizaci školeni?

- příprava zahrnuje 8 víkendů během jednoho školního roku (před začátkem dobrovolné služby)
- témata, probíraná při přípravě: základní informace o dobrovolnictví, salesiánská pedagogika a spiritualita, výchova a sebevýchova, hry, interkulturní pedagogika, seznámení s riziky dobrovolné služby, praktické informace, rizikové chování, krizové momenty, praktická příprava programů atd.
- předpokládá také několikadenní zkušební pobyt v salesiánském zařízení

Příprava dobrovolníka pro zvolené místo jeho činnosti spočívá v absolvování :

- pedagogického kurzu a výchovné metody Dona Boska
- psychologického kurzu o sebepoznání

- metodiky přípravy programů pro děti a mládež
- kurzu o komunikaci a práci v týmu
- zdravotní věda
- zákony dobrovolnictví
- seznámení s místem dobrovolné činnosti a praktický nácvik
- pro dobrovolníky, kteří pojedou do ciziny, seznámení s kulturní, společenskou, dějinnou, náboženskou a jazykovou stránkou dané země, setkání s misionářem z Bulharska, posláním misie, organizační schůzka
- formace pro život v komunitě a přijetí jiné kultury¹²⁰

10.2 Formace kandidátů v Sekci pro mládež ČBK

K podstatným rysům tohoto projektu dobrovolné služby patří systematická a dlouhodobá formace a všeobecná příprava mladých lidí. Jednotlivá setkání se konají především v diecézních centrech života mládeže, protože nejde jen o sled přednášek, ale o uvedení do života ve společenství.

Formace kandidátů

Jednotlivá přípravná setkání se konají od října do června, vždy jeden víkend za měsíc. Probíhají v diecézních centrech života mládeže, protože nejde jen o sled přednášek, ale i o uvedení do života ve společenství. Přípravu dělíme obsahově do čtyř částí:

- *Studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK ve víkendové formě.* Cílem je uvést kandidáty do širších souvislostí práce s mládeží a dát jim nadhled nad

¹²⁰ Salesiánské misijní dobrovolnictví, Vzdělávací kurzy a setkání, Poslední aktualizace 24.05.2006, Dostupné na WWW: <<http://www.sdb.cz/dobrovol/>>.

vlastní zkušeností. Do této části patří například orientace v oblasti pastorační mládeže (historie, učení církve, Světové dny mládeže, poselství papeže, ekumenický rozměr, důležitost osobního vztahu apod.), animace liturgie, umění katecheze, základní přístupy k Písmu svatému atd.

- *Duchovní formace.* Každé přípravné setkání obsahuje katechezi. Témata jsou dána knihou *Pojď a následuj mě 1.*¹²¹
- *Vlastní příprava na dobrovolnou službu* s následujícím obsahem: lidská zralost, mezilidská komunikace, dovednost vést rozhovor s vrstevníky a s dětmi, pohled na současnou kulturu a na základní charakteristiky mladého člověka, vytváření týmu spolupracovníků a proměna týmu ve společenství, osobní a společná modlitba, duchovní život a četba Písma, kurz základních vědomostí katechismu, metodika vedení skupiny dětí a mládeže.
- *Kurz pro vedoucí táborů* – vzdělání v oblasti zdravotní, pedagogiky, ekonomiky, přípravy táborů a práva.

Alespoň jednoho víkendu se účastní i kněží, kteří dobrovolníky přijímají. Na závěr přípravy (od poloviny července do poloviny srpna) dobrovolníci absolvují měsíční soustředění v diecézním centru života mládeže. Na začátku pobytu se z mladých lidí utvoří týmy a je jim určeno, do jakého místa půjdou. Během soustředění mají volontéři za úkol zapojit se do přípravy programu pro mládež, která na DCŽM přijíždí, vyzkoušet si spolupráci ve svém týmu a navzájem se více poznat. V této době dochází k určité zatěžkávací zkoušce vztahů a výdrže mladých lidí.

¹²¹ BALÍK, J., *Pojď a následuj mě 1.* 1. vyd. Praha: Paulínky, 2001. 135 s. ISBN 80-86025-36-5.

V současné době se uvažuje o změně a zatraktivnění projektu. Soustředění v diecézním centru života mládeže by se mělo zkrátit na čtrnáct dní, po kterých by následoval měsíční pobyt v některé zahraniční české farnosti. Tam by se vytvořil program na oživení života místní komunity. Zároveň by šlo o zkoušku fungování týmu v praxi a možnost podívat se do zahraničí.

10.3 Výstup ze srovnání výcviku

Obecně z výcviku vyplývá, že je orientován na praxi. Jeho součástí je výklad a následně poučení a zaučení dobrovolníka podle toho, jakou službu bude vykonávat. Důležitou součástí projektu dobrovolnické služby jsou právě přípravná setkání, která vybaví mladého člověka pro tuto činnost a jsou příležitostí pro seznámení účastníků projektu. Přikládám mu zásadní význam pro budoucí vykonávání dobrovolnické činnosti.

Salesiáni Dona Boska se od Sekce pro mládež ČBK neliší v délce přípravy, ta bývá o víkendech jednou za měsíc. Liší se, ale v tématech, která se probírají při přípravě. Salesiáni probírají témata jako jsou základní informace o dobrovolnictví, salesiánská pedagogika a spiritualita, výchova a sebevýchova, hry, interkulturní pedagogika, seznámení s riziky dobrovolné služby, praktické informace, rizikové chování, krizové momenty. Sekce pro mládež ČBK se orientuje na oblasti pastorační mládeže (historie, učení církve, Světové dny mládeže, poselství papeže, ekumenický rozměr, důležitost osobního vztahu apod.), animace liturgie, umění katecheze, základní přístupy k Písmu svatému atd.

K rozdílu dochází i v samotném absolvování přípravy. Salesiánská příprava spočívá v absolvování: pedagogického kurzu a výchovné metody Dona Boska, psychologického kurzu o sebepoznání, metodiky přípravy programů pro děti a mládež, kurzu o komunikaci a práci v týmu, zdravotní, zákony dobrovolnictví, seznámení s místem dobrovolné činnosti a praktický nácvik, pro dobrovolníky, kteří pojedou do ciziny, seznámení s kulturní, společenskou, dějinnou, náboženskou a jazykovou stránkou dané země.

V Sekci pro mládež ČBK se příprava dělí do čtyř částí : *Studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK*, kde cílem je uvést kandidáty do širších souvislostí práce s mládeží a dát jim nadhled nad vlastní zkušeností, druhá část je zaměřena na *duchovní formaci*, kde každé přípravné setkání obsahuje katechezi a témata jsou dána knihou *Pojď a následuj mě*. Třetí část tvoří *vlastní příprava na dobrovolnou službu* s následujícím obsahem: lidská zralost, mezilidská komunikace, dovednost vést rozhovor s vrstevníky a s dětmi, pohled na současnou kulturu a na základní charakteristiky mladého člověka, vytváření týmu spolupracovníků a proměna týmu ve společenství, osobní a společná modlitba, duchovní život a četba Písma, kurz základních vědomostí katechismu, metodika vedení skupiny dětí a mládeže. Poslední část tvoří *kurz pro vedoucí táborů*, kteří se vzdělávají v oblasti zdravotní, pedagogiky, ekonomiky a přípravy táborů.

11. MÍSTA PŮSOBENÍ DOBROVOLNÍKŮ

11.1 Salesiánská působiště

Jaké činnosti u vás dobrovolníci vykonávají?

Salesiáni hledají jak dobrovolníky, kteří by s nimi spolupracovali pravidelně a poměrně intenzivně (pomoc při provozu klubu či vedení pravidelných kroužků) tak i dobrovolníky pro nárazové akce. Mezi nárazové akce patří tábory, roční akce či činnost která souvisí spíše s technickými a provozními věcmi. Činnost dobrovolníka je možné dělit do několika oblastí:

1. Práce s dětmi a mládeží

- podílení se na činnosti střediska mládeže - asistence, vymýšlení nových programů a činností pro děti v rámci volného programu ve středisku, vedení kroužků, pořádání turnajů, různých setkání i duchovních obnov.
- výlety - asistence na výletech s dětmi, vymýšlení her.
- letní a zimní tábory - asistence na táborech, vymýšlení programů a her.

- výchovné působení na děti po vzoru preventivního výchovného systému

2. *Manuální činnost*

Je jasné, že někteří se necítí pracovat s mládeží, proto mohou svoji dobrovolnou službu realizovat manuální prací. (údržba domu, zahrady, výroba nových věcí pro činnost střediska apod.)

3. *Spoluúčast na životě komunity salesiánů*

Dobrovolníci se podílejí také na vaření, uklízení, psaní dopisů apod. Samozřejmě v rámci komunity je nabízena společná modlitba i částečně společný program s ohledem na soukromí salesiánů.

Místa zapojení salesiánských dobrovolníků

Dobrovolnictví v ČR

Místa jsou určena zejména pro hochy, kteří po určitou dobu žijí a pracují v salesiánské komunitě.

- Rumburk: zapojení do života farnosti v Severních Čechách a do činnosti střediska mládeže v sousedním Jiřikově s možným přesahem do Německa.
- Fryšták: Dům Ignáce Stuchlého v tomto moravském městečku nabízí zapojení do orientačních dnů a dalších zajímavých akcí.
- Praha – Kobylisy: Náplň dobrovolníka od „nizkoprahové“ oratoře, přes vedení kroužků, mládežnických skupin až po pořádání celorepublikových setkání
- Teplice, Brno, Ostrava, České Budějovice atd.

Dobrovolnictví také v zahraničí

Již existuje několik partnerských míst, se kterými spolupracují:

- Bulharsko (české salesiánské misie v Kazanlaku a Jambolu): kromě roční dobrovolné služby také je možná měsíční prázdninová výpomoc při táborech.
- Mexiko (Tijuana, Juárez)

- Kongo
- Keňa: požadavek angličtiny. Vítání jsou zde hlavně odborníci na technické obory.
- Další země: Indie, Thajsko – např. vyučování angličtiny.

11.2 Vlastní dobrovolná služba Sekce pro mládež ČBK

Spolu s místním knězem a pod jeho vedením se věnují především mládeži a dětem. Jejich služba se soustředí především na animování volnočasových aktivit: osobní rozhovory s mladými lidmi a dětmi, výlety, provoz improvizovaných klubů pro mládež, pravidelná setkání mládeže, víkendové a prázdninové aktivity pro mládež a děti, příprava dětských bohoslužeb apod.

Jejich aktivita se přirozeně týká nejen dětí, které chodí do kostela a na hodiny náboženství, ale samozřejmě i těch, kteří o víře nic nevědí. Tato služba by měla mít svůj evangelizační dopad. V případě potřeby by služba mohla obsahovat i výpomoc při výuce náboženství. Je důležité, aby se dobrovolníci dobře sžili s místní farností, proto do jasně vymezeného obsahu své služby musí včlenit i osobní vztahy s lidmi z farnosti, a to především se starými a nemocnými. Pokud místní farář vyjádří potřebu, mohou nemocným a starým lidem donášet eucharistii. Služba dobrovolníků se týká dalších pastoračních aktivit a evangelizační služby. Projekt přímo nevyklučuje zapojení se do manuální práce, ale nesmí být zneužit pro stavební a údržbářské práce. Dobrovolníci samozřejmě vykonávají domácí práce, jako je úklid, vaření, praní. Měli by mít také čas na doplňování svých znalostí a dovedností a ve správné míře i na odpočinek.

Konkrétním příkladem může být farnost Zátor, kde dobrovolníci působí druhým rokem. Zátor je typická středisková obec s přibližně tisíci obyvateli, která se nachází v pohraničí nedaleko Krnova. Nedělní bohoslužby se účastní padesát věřících, jejich průměrný věk dosahuje 55 let. Kněz má na starosti další čtyři farnosti, ve kterých je obdobná situace. Náplň služby dobrovolníků v prvním roce obsahovala: volnočasové aktivity pro děti (odpoledne či dopoledne) v Zátoru a Široké Nivě, zájmové kroužky

v Lichnově, výuku náboženství, společenství pro mládež, přípravu na biřmování, „pastoraci na ulici“ (bezprostřední kontakt s dětmi před školou v době, kdy končí výuku a čekají na autobus), vedení scholy, výlety, návštěvy starých a nemocných lidí. Program se v dalším roce změnil především náplní zájmových kroužků. Nastoupili další volontéři s jinými schopnostmi, a proto nabízejí to, co umí.

11.3 Výstup ze srovnání působení dobrovolníků

Zajímavou zjišťovanou skutečností byla škála a rozsah působení dobrovolníků v jednotlivých organizacích. Z vyjádření koordinátorů vyplývá, že dobrovolníci vykonávají činnosti, při nichž jsou jednak v přímém kontaktu s klienty, ale také se podílejí na provozu organizace.

Zde jsem našla hned několik odlišností. Salesiáni Dona Boska se liší od Sekce pro mládež ČBK tím, že hledají jak dobrovolníky, kteří by s nimi spolupracovali pravidelně a poměrně intenzivně (pomoc při provozu klubu či vedení pravidelných kroužků) tak i dobrovolníky pro nárazové akce. Mezi nárazové akce patří tábory, roční akce či činnost která souvisí spíše s technickými a provozními věcmi. Sekce pro mládež ČBK připravuje své dobrovolníky na dobu jednoho roku popř. po dohodě s místním knězem lze jít minimálně na tři měsíce do dobrovolnické služby ve farnosti.

Další rozdíl vidím v oblasti působení. Zatímco salesiáni Dona Boska mají místa působení jak u nás v ČR, tak i v zahraničí, Sekce pro mládež ČBK rozesílá zatím jen dobrovolníky v rámci ČR.

Naopak se neliší jejich činnost, která se soustřeďuje především na animování volnočasových aktivit věřících i nevěřících dětí a mladých lidí, manuální činnost a mají spoluúčast i na běžných činnostech jako je úklid, vaření, praní a jiné.

12. SUPERVIZE

12.1 Salesiáni Bona Boska

Organizujete pravidelnou supervizi dobrovolníků?

Pokud si přeložíme slovo „*supervize*“ jako získávání a poskytování zpětných vazeb je zřejmé, že je potřebná jak pro dobrovolníka samého, tak pro organizaci, se kterou spolupracuje.

Pro salesiánské dobrovolníky je neopomenutelnou součástí dobrovolnické práce; výsledky činnosti salesiánských dobrovolníků je nutné průběžně vyhodnocovat a zároveň dobrovolníkům poskytovat určité zázemí pro jejich problémy a obtíže způsobené jejich dobrovolnickým závazkem. Dobrovolníci, kteří zde pomáhají manuálně nebo s organizací programů ocení vždy, když si mohou se zaměstnancem nebo pracovním týmem vyměnit zkušenosti a zpětné vazby.

Každý dobrovolník by se jí měl účastnit. Jedná se o setkání, kde se rozebírají zkušenosti z účasti v programu, případné problémy, mohou zde být dány užitečné podněty k činnostem, které by mohl dobrovolník v zařízení vyzkoušet a slouží jako další motivace k výkonu dobrovolné činnosti. Důležitá je osoba supervizora. V současné době máme dva supervizory. První supervizor je delegátem pro pastorační mládeže, který vytváří osobní kontakty v dobrovolnictví. Znamená to, že nyní je kontakt s dobrovolníky pouze písemný a supervizor jede na konkrétní místo a vše potřebné dojedná přímo tam na místě. Druhý supervizor se velmi podílí na prvním setkání s dobrovolníky, neboť s nimi vede cílený rozhovor na základě, kterého se hodně pozná o budoucím dobrovolníkovi. Sleduje programy, které se pro dobrovolníky připravují a pomáhá s jejich koncipováním. Tento supervizor také vede závěrečné rozhovory s dobrovolníky, kteří se vrátili s dobrovolné činnosti a vyhotovuje s nimi závěrečné hodnocení.

Z každého supervizního setkání se vyhotovuje zápis. Tento zápis slouží k podchycení případných problémů, které supervize odhalila a zpětné vazbě pro koordinátora i supervizora. Je dobré tyto zápisy pořizovat a případně může koordinátor se supervizorem zpětně rozebrat určitou situaci.

Průběh supervizního setkání může vypadat následovně:

- na začátku každé supervize se řeší organizační záležitosti. Zjišťuje se, zda jsou v pořádku všechny potřebné doklady (dohody, vizitky atd.), probírá se přehled docházky (kdo, kdy a jak často kam dochází), řeší se případné nedostatky, předávají se nové adresy a kontaktní telefony, pokud došlo ke změně atd.

- ve druhé fázi se přechází k tématickému zaměření. Může být pozván odborník, který všem zúčastněným může udělat krátkou přednášku k dané oblasti, nebo se dělá tzv. tématické kolečko. Vypadá tak, že je dána určitá otázka - „téma“ a každý z dobrovolníků se k tématu vyjádří. Je zde dán prostor také pro případné dotazy a připomínky.

- v poslední fázi supervize dochází ke shrnutí závěrů. Domlouvá se termín dalšího supervizního setkání, nebo i případné nutné návštěvy v zařízení atd.

V současné době se supervize provádí 1x až 2x do roka, neboť se teprve vytváří koncepce v oblasti salesiánského dobrovolnictví.

12.2 Sekce pro mládež ČBK

Dobrovolná služba je podporována a vedena knězem zodpovědným za DCM jednotlivých diecézí. Ten bdí nad správným fungováním týmu, udržuje pravidelný kontakt s dobrovolníky a snaží se je jednou za měsíc navštěvovat. Někdy usměrňuje mladé lidi, jindy místního kněze. Souhrnně řečeno, plní roli supervizora. Kněz vede dobrovolníky animačně a metodicky, to znamená podporuje je radou a vhodným materiálem pro jejich duchovní i profesionální rozvoj. Zná jejich konkrétní situaci a dbá na prohlubování studia, permanentní formaci a na správnou životosprávu (včetně dostatečného odpočinku). Někdy supervizi vykonává přímo ředitel Sekce pro mládež. Zpravidla bývá 1 za dva měsíce.

12.3 Výstup ze srovnání supervize

Obecně můžeme říci, že specifickým rysem dobrovolnictví je *supervize*. Tošner, Sozanská supervizi považují za komunikační kanál, prostředek pro zpětnou vazbu, konzultaci, vyjádření emocí a zároveň ochranu klienta před nevhodnými aktivitami dobrovolníka. S jejich názorem souhlasím a vnímám význam supervize dobrovolníků jako naprosto zásadní.

Myslím si, že je důležitým zdrojem informací i pro organizaci, ve které dobrovolníci pracují. Od dobrovolníků mohou získat mnoho podnětů a zpětných vazeb o tom, co je dobré, co je potřeba změnit, případně, jak to udělat, aby jejich činnost byla efektivnější, případně úspěšnější. Takovéto informace od lidí, kteří mají s dobrovolnou činností vlastní zkušenosti si myslím, že jsou velice cenné a mohou výrazně přispět ke zvyšování kvality dobrovolnických programů.

Salesiáni Dona Boska se liší od Sekce pro mládež ČBK tím, že mají dva supervizory. Jeden, který se velmi podílí na prvním setkání, při kterém vede cílené rozhovory s dobrovolníky a druhý supervizor, který vytváří osobní kontakty v dobrovolné činnosti. Četnost supervize je jen 1- 2x do roka. Sekce pro mládež ČBK má jen jednoho supervizora, kterým je kněz zodpovědný za DCM v dané diecézi. Supervize je prováděna 1x za dva měsíce.

13. HODNOCENÍ

13.1 Salesiáni a evaluace dobrovolnického programu

Provádíte hodnocení práce dobrovolníků?

Hodnocení je důležitým zdrojem informací pro řízení programu, jeho prezentaci a financování. Hodnocení mělo by přinášet odpovědi na tyto otázky:

- jsou naplňovány cíle a harmonogram programu,
- jak ho hodnotí dobrovolníci, jak koordinátoři, jak zaměstnanci,

- jaké byly silné a slabé stránky programu, co se povedlo a co se nepovedlo,
- kolik dobrovolníků se zapojilo do programu a kolik věnovali hodin,
- kolik proběhlo supervizí, seminářů a výcviků,
- kolik bylo použito finančních prostředků, zda odpovídaly plánovanému rozpočtu, z jakých zdrojů byl program financován,
- jaké jsou možnosti dalšího rozvoje programu,
- jaké jsou možnosti dalšího financování programu,
- co jsou největší překážky rozvoje programu?

Hodnocení programu probíhá v průběhu roku na základě dotazníku, který je dobrovolníkovi zaslán. Zde má možnost se dobrovolník vyjádřit k dané situaci. Hodnocení provádí již zmiňovaný salesiánský supervizor, který vede závěrečné rozhovory s dobrovolníky, kteří se vrátili s dobrovolné péče a vyhotovuje s nimi závěrečné hodnocení.

13.2 Hodnocení programu v Sekci pro mládež ČBK

Na závěr každého roku probíhá hodnocení za účasti kněží, kteří přijali dobrovolníky, jejich supervizorů a odpovědných osob za projekt ze Sekce pro mládež ČBK. Toto setkání je dalším zdrojem informací. Ukazuje se, že rok je poměrně krátká doba. V okamžiku, kdy se podaří navázat dobré vztahy a poznat místo, blíží se rok služby ke konci. Je jednoznačně pozitivní, pokud voluntariát pokračuje na jednom místě několik roků za sebou. V několika případech se dobrovolníci rozhodli svoji službu ještě o rok prodloužit.¹²²

¹²² POLÍVKOVÁ, K. *Vliv dobrovolnické služby na formování mladého člověka*, Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Vedoucí práce ThLic. Vojtěch Brož, Hradec Králové, 2006

13.3 Výstup ze srovnání hodnocení

Domnívám se, že ačkoli je tento údaj jistě potřebný a vypovídající, pro úspěšně fungující dobrovolnictví není stěžejní. Větší význam přikládám ocenění dobrovolníků, přičemž není nutné rozdávat velké dary, ale rozhodně nezapomenout poděkovat, pochválit, projevit uznání.

Všichni oslovení koordinátoři se shodují v tvrzení, že největší přínos dobrovolníků představuje lidský rozměr dobrovolné služby. Považují jejich činnost za velmi přínosnou. Vnímají ji rovněž jako, že jsou povoláni Bohem, jako doprovod na cestě k Bohu skrze pomoc jinému potřebnému člověku, čímž se také každý člověk formuje.

Salesiáni Dona Boska se liší od Sekce pro mládež ČBK tím, že provádějí hodnocení v průběhu dobrovolné služby na základě dotazníku, který je dobrovolníkovi zaslán a následně probíhá hodnocení ještě po ukončení dobrovolnické činnosti za účasti supervizora. Sekce pro mládež ČBK provádí hodnocení na konci každého roku za účasti kněží, kteří přijali dobrovolníky, jejich supervizorů a osob odpovědných za projekt v Sekci pro mládež ČBK.

14. CELKOVÉ SROVNÁNÍ

Před závěrem této práce, bych ráda předložila celkové srovnání, ke kterému jsem dospěla.

Metodika	Salesiáni Dona Boska	Sekce pro mládež ČBK
<p>Nábor</p> <p><i>Jakým způsobem získáváte dobrovolníky?</i></p>	<p>Dobrovolnou službu propagujeme na základě letáčků a také na salesiánských setkáních, kterých se účastní dobrovolníci, kteří se dobrovolnou činností zabývají. O dobrovolné službě se píše také v salesiánském magazínu.</p>	<p>Dobrovolnou službu propagujeme na všech větších setkáních mládeže (diecézní setkání mládeže před květnou nedělí, teď v létě bude celostátní setkání animátorů, Ioni Světový den mládeže v Kolíně nad Rýnem, 2007 Celostátní setkání mládeže v Táboře apod.), jsou letáky, o dobrovolné službě se píše v diecézních občasnicích pro mládež, občas vyjde článek na Signálech, něco bylo v Katolickém týdeníku.</p>
<p>Výcvik</p> <p><i>Jsou dobrovolníci ve vaší organizaci školeni?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • zahrnuje 8 víkendů během jednoho školního roku (před začátkem dobrovolné služby) • témata, probíraná při přípravě: základní informace o dobrovolnictví, salesiánská pedagogika a spiritualita, výchova a sebevýchova, hry, interkulturní pedagogika, seznámení s riziky dobrovolné služby, praktické informace, rizikové chování, krizové momenty, praktická příprava programů atd. • předpokládá také několikadenní zkušební pobyt v salesiánském zařízení <p><i>Příprava dobrovolníka pro zvolené místo jeho činnosti spočívá v absolvování :</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • pedagogického kurzu a výchovné metody Dona Boska • psychologického kurzu o sebepoznání • metodiky přípravy programů pro děti a mládež • kurzu o komunikaci a práci v týmu • zdravotní • zákony dobrovolnictví • seznámení s místem dobrovolné 	<p>Jednotlivá přípravná setkání se konají od října do června, vždy jeden víkend za měsíc. Probíhají v diecézních centrech života mládeže, protože nejde jen o sled přednášek, ale i o uvedení do života ve společenství.</p> <p>Přípravu dělíme obsahově do čtyř částí</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK</i> ve víkendové formě. Cílem je uvést kandidáty do širších souvislostí práce s mládeží a dát jim nadhled nad vlastní zkušenosti. Do této části patří například orientace v oblasti pastorace mládeže (historie, učení církve, Světové dny mládeže, poselství papeže, ekumenický rozměr, důležitost osobního vztahu apod.), animace liturgie, umění katecheze, základní přístupy k Písmu svatému atd. • <i>Duchovní formace.</i> Každé přípravné setkání obsahuje katechezi. Témata jsou dána knihou Pojď a následuj mě 1. • <i>Vlastní příprava na dobrovolnou službu</i> s následujícím obsahem: lidská zralost, mezilidská komunikace, dovednost vést rozhovor s vrstevníky a s

	<p>činnosti a praktický nácvik</p> <ul style="list-style-type: none"> • pro dobrovolníky, kteří pojedou do ciziny, seznámení s kulturní, společenskou, dějinnou, náboženskou a jazykovou stránkou dané země, setkání s misionářem z Bulharska, posláni misie, organizační schůzka • formace pro život v komunitě a přijetí jiné kultury 	<p>děti, pohled na současnou kulturu a na základní charakteristiky mladého člověka, vytváření týmu spolupracovníků a proměna týmu ve společenství, osobní a společná modlitba, duchovní život a četba Písma, kurz základních vědomostí katechismu, metodika vedení skupiny dětí a mládeže</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kurz pro vedoucí táborů – vzdělání v oblasti zdravotní, pedagogiky, ekonomiky, přípravy táborů</i>
<p>Působení</p> <p><i>Jaké činnosti u vás dobrovolníci vykonávají a kde působí?</i></p>	<p>Salesiáni hledají jak dobrovolníky, kteří by s nimi spolupracovali pravidelně a poměrně intenzivně (pomoc při provozu klubu či vedení pravidelných kroužků) tak i dobrovolníky pro nárazové akce. Mezi nárazové akce patří tábory, roční akce či činnost která souvisí spíše s technickými a provozními věcmi. Činnost dobrovolníka je možné dělit do několika oblastí:</p> <p>1. Práce s dětmi a mládeží</p> <ul style="list-style-type: none"> • podílení se na činnosti střediska mládeže - asistence, vymýšlení nových programů a činností pro děti v rámci volného programu ve středisku, vedení kroužků, pořádání turnajů, různých setkání i duchovních obnov. • výlety - asistence na výletech s dětmi, vymýšlení her. • letní a zimní tábory - asistence na táborech, vymýšlení programů a her. • výchovné působení na děti po vzoru preventivního výchovného systému <p>2. Manuální činnost</p> <p>Je jasné, že někteří se necítí pracovat s mládeží, proto mohou svoji dobrovolnou službu realizovat manuální prací. (údržba domu, zahrady, výroba nových věcí pro činnost střediska apod.)</p>	<p>Sekce pro mládež ČBK připravuje své dobrovolníky na dobu jednoho roku. popř. po dohodě s místním knězem lze jít minimálně na tři měsíce do dobrovolnické služby ve farnosti. Rozesílá zatím jen dobrovolníky v rámci ČR.</p> <p>Spolu s místním knězem a pod jeho vedením se věnují především mládeži a dětem. Jejich služba se soustředí především na animování volnočasových aktivit: osobní rozhovory s mladými lidmi a dětmi, výlety, provoz improvizovaných klubů pro mládež, pravidelná setkání mládeže, víkendové a prázdninové aktivity pro mládež a děti, příprava dětských bohoslužeb apod.</p> <p>Je důležité, aby se dobrovolníci dobře sžili s místní farností, proto do jasně vymezeného obsahu své služby musí včlenit i osobní vztahy s lidmi z farnosti, a to především se starými a nemocnými. Pokud místní farář vyjádří potřebu, mohou nemocným a starým lidem donášet eucharistii. Služba dobrovolníků se týká dalších pastoračních aktivit a evangelizační služby.</p> <p>Projekt přímo nevylučuje zapojení se do manuální práce, ale nesmí být zneužit pro stavební a údržbářské práce. Dobrovolníci samozřejmě vykonávají</p>

	<p>3. Spoluičast na životě komunity salesiánů</p> <p>Dobrovolníci se podílejí také na vaření, uklízení, psaní dopisů apod. Samozřejmě v rámci komunity je nabízena společná modlitba i částečně společný program s ohledem na soukromí salesiánů.</p> <p><i>Místa zapojení salesiánských dobrovolníků</i></p> <p><i>Dobrovolnictví v ČR</i></p> <p>Místa jsou určena zejména pro hochy, kteří po určitou dobu žijí a pracují v salesiánské komunitě.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rumburk: zapojení do života farnosti v Severních Čechách a do činnosti střediska mládeže v sousedním Jiříkově s možným přesahem do Německa. • Fryšták: Dům Ignáce Stuchlého v tomto moravském městečku nabízí zapojení do orientačních dnů a dalších zajímavých akcí. • Praha – Kobylice: Náplň dobrovolníka od „nízkoprahové“ oratoře, přes vedení kroužků, mládežnických skupin až po pořádání celorepublikových setkání • Teplice, Brno, Ostrava, České Budějovice atd <p><i>Dobrovolnictví také v zahraničí</i></p> <p>Již existuje několik partnerských míst, se kterými spolupracují:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bulharsko (české salesiánské misie v Kazanlaku a Jambolu): kromě roční dobrovolné služby také je možná měsíční prázdninová výpomoc při táborech. • Mexiko (Tijuana, Juárez) • Kongo • Keňa: požadavek angličtiny. Vítání jsou zde hlavně odborníci na technické obory. • Další země: Indie, Thajsko – např. vyučování angličtiny. 	<p>domácí práce, jako je úklid, vaření, praní. Měli by mít také čas na doplňování svých znalostí a dovedností a ve správné míře i na odpočinek.</p>
--	--	---

<p>Supervize <i>Organizujete pravidelnou supervizi dobrovolníků?</i></p>	<p>V současné době mají dva supervizory. První supervizor je delegátem pro pastorační mládež, který vytváří osobní kontakty v dobrovolnictví. Znamená to, že nyní je kontakt s dobrovolníky pouze písemný a supervizor jede na konkrétní místo a vše potřebné dojedná přímo tam na místě. Druhý supervizor se velmi podílí na prvním setkání s dobrovolníky, neboť s nimi vede cílený rozhovor na základě, kterého se hodně pozná o budoucím dobrovolníkovi. Sleduje programy, které se pro dobrovolníky připravují a pomáhá s jejich koncipováním. Tento supervizor také vede závěrečné rozhovory s dobrovolníky, kteří se vrátili s dobrovolné činnosti a vyhotovuje s nimi závěrečné hodnocení.</p> <p>V současné době se supervize provádí 1x až 2x do roka, neboť se teprve vytváří koncepce v oblasti salesiánského dobrovolnictví.</p>	<p>Supervizi koná většinou kněz, který je zodpovědný za DCM v dané diecézi. Řešíme to podle aktuální situace. Někdy supervizi vykonává přímo ředitel Sekce pro mládež. Zpravidla bývá 1x za dva měsíce.</p>
<p>Hodnocení <i>Provádíte hodnocení práce dobrovolníků?</i></p>	<p>Hodnocení programu probíhá v průběhu roku na základě dotazníku, který je dobrovolníkovi zaslán. Zde má možnost se dobrovolník vyjádřit k dané situaci. Hodnocení provádí již zmiňovaný salesiánský supervizor, který vede závěrečné rozhovory s dobrovolníky, kteří se vrátili s dobrovolné péče a vyhotovuje s nimi závěrečné hodnocení.</p>	<p>Na závěr každého roku probíhá hodnocení za účasti kněží, kteří přijali dobrovolníky, jejich supervizorů a osob odpovědných za projekt ze Sekce pro mládež ČBK.</p>

Závěr

V mladí člověk hledá svoje dary, hřivny a formuje se. Svou osobnost utváří například službou podle Kristova vzoru. Křesťan by se dále měl nechat formovat nasloucháním Božím slovu a slovu církve, modlitbou a podřizováním se duchovnímu vedení. Jeho úkol spočívá v prožívání víry v každodenním životě. Povolání laika znamená především, že skrze něj mohou být církev a evangelium přítomné v nejrůznějších oblastech života.

Dobrovolnictví charakterizujeme jako svobodně zvolenou činnost, kterou jedinec koná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. Přítomnost dobrovolníků neznamena pro organizaci větší zisk, ale měla by zvyšovat její hodnotu.

Dobrovolnictví má v křesťanství své místo, neboť služba bližním je jedním z jeho podstatných rysů. V ČR náboženské přesvědčení ale není výraznou motivací, mnozí lidé se zapojují do dobrovolné činnosti proto, aby napomohli šíření dobré myšlenky, navázali nové vztahy, uplatnili své schopnosti nebo získali nové dovednosti a zkušenosti.

V rámci diplomové práce na téma Koncepce dobrovolnictví v katolické církvi bylo uskutečněno srovnání dvou církevních subjektů v České republice, jehož hlavním cílem bylo zmapovat realizaci dobrovolnictví v těchto institucích. Cíl práce byl splněn.

Na základě výsledků, které vyplynuly ze srovnání doporučuji podporovat a uskutečňovat profesionálně organizované dobrovolnictví, které umožňuje efektivní využití potenciálu dobrovolníků a současně zajišťuje kvalitní podmínky pro jejich činnost.

O výsledky diplomové práce projevil zájem Národní dobrovolnické centrum Hestia a rovněž koordinátor salesiánských dobrovolníků. Protože diplomová práce je uceleným přehledem mapující stav dobrovolnictví v katolické církvi v ČR mohl by být podkladem pro zkvalitnění práce s dobrovolníky a zdrojem inspirace pro jednotlivé koordinátory.

Seznam literatury

Knižní dokumenty

- 1) BALÍK, J., *Pojď a následuj mě 1*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2001. 135 s. ISBN 80-86025-36-5
- 2) *Bible*. 4. vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1993. ISBN 80-900881-7-1.
- 3) ČERVENKOVÁ, S. *Možnosti využití dobrovolnické práce v zařízeních azylového typu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.
- 4) *Dokumenty II. Vatikánského koncilu*. 1. vyd. Praha: Zvon 1995, 603 s. ISBN 80-7113-089-
- 5) FRYČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*. 1. vyd. Praha: NROS a AGNES, 2001. 91 s. ISBN 80-902633-7-2
- 6) GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- 7) GOVAART, M-M. et al. *Volunteering Worldwide*. 1. vyd. Amsterdam: Netherlands Institute of Care and Welfare, 2001. 276 s. ISBN 90-5050-832-4.
- 8) CHVALOVÁ, H. *Dobrovolníci v neziskové organizaci*. Závěrečná písemná práce kurzu Manažerů třetího tisíciletí. Praha 2000.
- 9) JAN PAVEL II. *Kristus vás miluje*. 1. vyd. Praha: Paulínky, 2001. 270 s. ISBN 80-86025-24-9.
- 10) JAN PAVEL II. *Christifideles laici*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1990. 128 s. ISBN 80-7113-024-9.
- 11) LÉON-DUFOUR, Xavier. *Slovník biblické teologie*. 5. vyd. Řím: Velehrad, 1991. 658 s.
- 12) LUDVÍKOVÁ, M. *Zmapování a analýza potřebnosti dobrovolnické práce v zařízeních zdravotní a sociální péče v píseckém regionu*. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta. Vedoucí práce: Ing. Renata Švestková. České Budějovice 2003.
- 13) MATOUŠEK, O. et al. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-348-

- 14) NOVOTNÝ, M., STARÁ, I. et al. *Využití dobrovolníků v nemocnicích*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 33 s.
- 15) NOVOTNÝ, M. *Dobrovolnictví středoškoláků*. 1. vyd. Praha: Hestia, 2003. 40 s. ISBN 80-239-0748-4.
- 16) OCHMAN, M. JORDAN, P., *Dobrovolníci: Cenný zdroj*, 1997, The Johns Hopkins University Institut for Policy Studies, USA 1997 s.22
- 17) PLAMÍNEK, J., SVATOŠ, V. et al. *Řízení neziskových organizací*. 1. vyd. Praha: Nadace Lotos, 1996. 186s.
- 18) POLÍVKOVÁ, K. *Vliv dobrovolnické služby na formování mladého člověka*, Bakalářská práce, Univerzita Hradec Králové, Pedagogická fakulta, Vedoucí práce ThLic. Vojtěch Brož, Hradec Králové, 2006
- 19) RAHNER, Karl; VORGRIMLER, Herbert. *Teologický slovník*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. 426 s. ISBN 80-7113-088-5.
- 20) SOZANSKÁ, O. et al. Role dobrovolnických center, zahraniční zkušenosti, organizace a financování. In *Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002, s. 16-20. ISBN 80-85945-30-4.
- 21) *Obyčejní lidé dělají neobyčejné věci*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 88 s. ISBN 80-7367-017-8
- 22) ŠOJDROVÁ, M. Zákon o dobrovolnické službě. In: *Dobrovolníci v zařízeních sociální a zdravotní péče*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž, HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2002, s. 16-20. ISBN 80-85945-30-4.
- 23) ŠILHÁNKOVÁ, H., VASTRADOVSKÁ, H., VLADIMÍR, P. et al. *Neziskové organizace v oblasti sociální, zdravotní, lidských práv a mezinárodních menšin v ČR*. Praha: NROS, 1995. 44s.
- 24) TOŠNER, J. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 6. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz>>.
- 25) TOŠNER, J. *Dokumentace dobrovolnických center a programů*. Praha: Hestia, 2005. 64 s
- 26) TOŠNER, J. *Řízení lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: Agnes, 1999. 125 s. ISBN 80-902633-4-8.

27) TOŠNER, J. *Dobrovolníci: obyčejní lidé, kteří dělají neobyčejné věci*. Praha: HESTIA – Národní dobrovolnické centrum, 2001. 24 s.

28) TOŠNER, J. SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Portal: 2002. ISBN: 80-7178-514-8

28) TOŠNER, J. a kolektiv autorů - *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace* – výstup projektu „Zvýšení profesionality nevládních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví“ z června 2003

29) TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Metodika dobrovolnictví nezaměstnaných*. 1. vyd. Praha: HESTIA, 2005. s. 43. ISBN 80-7178-514-8.

30) VÁŇOVÁ, J. KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu*, Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR, Praha, 2002

31) Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, v platném znění.

Elektronické dokumenty:

1) *Co z toho ti lidé mají?* Poslední aktualizace 21. 12. 2004 (cit. 22. 12. 2004). Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/l_co.shtml>.

2) *Dobrovolnická centra a dobrovolnické programy v ČR*. Poslední aktualizace - neuveďeno (cit. 6. 11. 2004). Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/l_centra.shtml>.

3) *Druhy dobrovolnictví*. Poslední aktualizace - neuveďeno (cit. 30. 10. 2004) Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_druhy.shtml>.

4) *Ekumenická spolupráce*, Sekce pro mládež ČBK, Poslední aktualizace – neuveďeno, Dostupné <http://mladez.cirkev.cz/index.php?menu=charakteristika&menu2=ekum_spol.htm>.

5) FRÍČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v ČR*. Poslední aktualizace 9. 1. 2001 (cit. 30. 10. 2004). Dostupné z: <<http://www.agnes.cz/frame.phtml?f=vyzkum>>.

6) *Jaké služby nabízí Diecézní charita České Budějovice přímo, jaké projekty provozuje*, Poslední aktualizace Dostupné na WWW: <<http://www.charitacb.cz/default.asp?lang=cz&id=1&idc=104>>.

- 7) *Pohled do historie dobrovolnictví v ČR*. Poslední aktualizace - neuvedeno (cit. 30. 10. 2004) Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.
- 8) Projekt - Dobrovolnické centrum při DCH, Poslední aktualizace- neuvedeno, Dostupné na WWW: ><http://www.charitacb.cz/default.asp?lang=cz&id=6&idc=109>>.
- 9) SALESIÁNI DONA BOSKA Salesiánská dobrovolná služba, Poslední aktualizace 23.1.2006, Dostupné na WWW: < <http://www.sdb.cz/dobrovol/>>.
- 10) Salesiánské misijní dobrovolnictví, Vzdělávací kurzy a setkání , Poslední aktualizace 24.05.2006 , Dostupné na WWW: < <http://www.sdb.cz/dobrovol/>>.
- 11) *Sekce pro mládež ČBK*, Poslední aktualizace- neuvedeno, Dostupné z http://mladez.cirkev.cz/index.php?menu=charakteristika&menu2=zakl_char.htm
- 12) *Spirituální identita*, Sekce pro mládež ČBK, Poslední aktualizace – neuvedeno, Dostupné z : <http://mladez.cirkev.cz/index.php?menu=charakteristika&menu2=spir_iden.htm>.
- 13) TOŠNER, J., KOHOUTKOVÁ, A. *Komentář k zákonu č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě*. Poslední aktualizace 24. 1. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://nno.ecn.cz/index.stm?apc=nN1x1--&x=117571>>.
- 14) TOŠNER, J. et al. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Poslední aktualizace 7. 8. 2003 (cit. 5. 11. 2004) Dostupné z: <<http://www.hest.cz/pruvodce.shtml>>.
- 15) TUR, V., TOŠNER, J. *Zákon o dobrovolnické službě je na světě*. Poslední aktualizace 28. 5. 2002 (cit. 22. 12. 2004) Dostupné z: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=91855>>.
- 16) TUTR, V. *Dobrovolnictví a náboženství*. Dostupné na WWW: < http://www.dobrovolnik.cz/d_naboz.shtml>.
- 17) *Vzdělání a komunikace*, Sekce pro mládež ČBK, Poslední aktualizace – neuvedeno, Dostupné z<http://mladez.cirkev.cz/index.php?menu=charakteristika&menu2=vzde_form.htm>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Vzor nabídky pro dobrovolníky (zdroj: vlastní výzkum)

Příloha č. 2: Vzor dotazníku pro salesiánského dobrovolníka

(zdroj: <http://www.sdb.cz/dobrovol/>)

Příloha č. 3: Vzor pozvání na přípravu dobrovolníků

Zdroj: <http://www.sdb.cz/dobrovol/>)

Příloha č. 4: Vzor smlouvy mezi organizací a dobrovolníkem (zdroj: vlastní výzkum)

Příloha č. 5: Vzor smlouvy mezi organizacemi (zdroj: vlastní výzkum)

Příloha č. 6: Přehled organizací v katolické církvi v ČR, kontaktní údaje (zdroj: vlastní výzkum)

Příloha č. 7: Vzor pozvánky na studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK (zdroj: vlastní výzkum)

Příloha č. 1 Vzor nabídky pro dobrovolníky

HLEDÁME NOVÉ DOBROVOLNÍKY,
KTEŘÍ BY BYLI OCHOTNI, ZAPOJIT SE
DO NÁSLEDUJÍCÍCH ČINNOSTÍ
(pravidelná týdenní činnost):

ROMSKÁ SEKCE PONDĚLÍ, STŘEDA	13.30 - 14.30	DOUČOVÁNÍ ROMŮ (1. - 5. třída)
PONDĚLÍ, STŘEDA	14.30 - 15.30	ORATOŘ (volnočasové aktivity) S ROMY
STŘEDA	14.30 - 17.00	terénní práce - SÍDLIŠTĚ
ČTVRTEK	13.00 - 15.00	terénní práce - SÍDLIŠTĚ
PÁTEK	13.30 - 15.30	ORATOŘ (volnočasové aktivity) S ROMY

KLUBOVÁ SEKCE

STŘEDA	15.00 - 19.00	terénní práce - SÍDLIŠTĚ	<i>jeden muž pravidelně (vč. porad od 18.00)</i>
ČTVRTEK, SOBOTA	15.30 - 18.30	MLÁDEŽ 14 - 18 let	<i>podmínkou je aktivní účast na programech</i>

SEKCE KROUŽKY

ČTVRTEK	17.15 - 18.45	HOROLEZECKÝ KROUŽEK	ASISTENT
----------------	----------------------	--------------------------------	-----------------

Příloha č. 2 Vzor dotazníku pro salesiánského dobrovolníka

Dotazník pro salesiánského dobrovolníka

Prosíme tě o vyplnění

Jméno: _____ datum narození: _____

Adresa: _____

Telefon: _____ e-mail: _____

Odpověz na následující otázky (pokud ti nebude stačit místo, rozveď odpovědi na další list papíru):

1. **Tvůj profesní životopis** (studium a praxe, které jsi absolvoval – školy, zaměstnání, praxe a další vzdělávání, kurzy, semináře apod; současné zaměstnání nebo studium a další nynější aktivity, které děláš; jazyková znalost)

2. **Tvoje představy o dobrovolné službě:**

Termín a délka dobrovolné služby:

Preferované místo dobrovolné služby:

Očekávaná náplň dobrovolné služby:

3. **Proč se chceš stát dobrovolníkem:**

4. Co můžeš nabídnout organizaci, ve které budeš vykonávat dobrovolnou službu:
5. Co jsi ochoten obětovat a investovat do dobrovolné služby:
6. Jaké obohacení pro sebe očekáváš v dobrovolné službě:
7. Tvoje silné stránky; tvoje limity a obavy:
8. Hodnoty, které považuješ v životě za nejdůležitější:
9. Tvůj vztah k víře a církvi. Tvoje aktivity v církevním společenství:
10. Tvůj vztah k salesiánům a k Donu Boskovi:

11. Některé dobrovolnické programy (zvláště v rámci Evropské dobrovolné služby) jsou přednostně určeny pro mladé s omezenými příležitostmi. Pokud chceš, tak uveď, zda a jak by se tě tyto programy mohly týkat. Jde např. o sociálně slabší občany, nezaměstnané, příslušníky minorit, lidi z okrajových regionů – příhraniční, s vysokou nezaměstnaností, zdravotně handicapované, se špatným rodinným zázemím atd.

Souhlasím s tím, aby uvedená data byla použita v rámci administrativy dobrovolné služby a získávání případných grantů a dotací.

V, dne Podpis:

V Praze, 19.09.2005

Milý dobrovolníku!

Děkujeme za Tvůj předběžný zájem o dobrovolnou službu. Odpovídáme na něj již konkrétním pozváním na přípravu dobrovolníků v termínech, o kterých jsme Tě již předem informovali. Příprava tento školní rok 2005/2006 bude tedy probíhat v 8 víkendech, na kterých předpokládáme Tvoji plnou účast a jeden zkušební pobyt v jednom z našich zařízení (hlavně pro dobrovolníky dlouhodobé dobrovolné služby). První víkend je více méně informační a nezávazný, ale na jeho závěr bychom měli oboustranně vědět další perspektivy vzájemné spolupráce.

První přípravné setkání bude v České Třebové v DDM Kamarád, Sadová 1385, asi 5 min. Od vlakového nádraží (při východu z nádraží ČD se dej doleva a pokračuj ulicí k DDM Kamarád, který je po pravé straně). Sraz je přímo v uvedeném domě v pátek 7.10.2005 mezi 18.00 a 19.30 hod. Očekávaný konec setkání je v neděli 9.10.2005 okolo 13 hod.

S sebou nezapomeň spacák, přezůvky, psací potřeby, Bibli (NZ), oblečení i na venkovní pohybovou hru, věci osobní hygieny, kartičku zdravotní pojišťovny, buchty od maminky ... a 300,- Kč. Nocovat budeme v klubovnách DDM na molitanech. Jízdenky nezahazuj a vezmi je s sebou. **Tvým vkladem do 1. přípravného kursu bude: připravit si materiály s informacemi o Salesiánech Dona Boska, Sv. Janu Boskovi, jeho spiritualitě a preventivním výchovném systému.**

Pokud i nadále trvá Tvůj zájem o dobrovolnou službu, pošli vyplněný dotazník (pokud jsi ho dosud neposlal/a) a dej vědět nejpozději do 30.9.2005 na kontaktní adresu, zda s tebou můžeme počítat na 1. přípravné setkání dobrovolníků. (J. Vracovský, SaSM, Kobyliské nám. 640/11, 182 00 Praha 8 – Kobylisy, animatori@centrum.cz). Uvedené údaje nám poslouží ke kvalitnější přípravě a pak i k průběhu dobrovolné služby.

Těšíme se na spolupráci s Tebou a na viděnou. AHOJ!

P. Jára Vracovský, Jarda Fogl a další z přípravného týmu

Zde je stručně uveden nástin celkového plánu přípravy:

1.	2.	3.	4.
7.-9.10.2005 Česká Třebová	4.-6.11.2005 Plzeň	9.-11.12.2005 Praha – Kobylisy	6.-8.1.2006 Brno – Žabovřesky
<i>Co chceme?</i>	<i>Kdo jsme a kým můžeme být?</i>	<i>Jak a k čemu vést druhé?</i>	<i>Jakým způsobem připravovat program pro mladé?</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Seznamovací blok • Vysvětlení dob. Práce, co jsou moje dary • Svědectví dobrovolníků • Představení dobrovolnických míst • Společná hra • Osobní rozhovory • Seznámení s konkrétními nabídkami 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní večer ve znamení určité země. • Postava dobrovolníka • Sebezpoznání a sebevýchova • Misiologie • Vývojová psychologie • Svědectví dobrovolníků • Dobrovolnické projekty 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní večer ve znamení určité země. • Salesiánský výchovný styl • Výchova • Komunitní život • Výchovně pastorační komunita • Kulturní specifika země vzhledem k výchově. – situace lidí a mládeže v zemi 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozhodnutí, kdo, zda a kam bude pokračovat v přípravě na dobrovolnou službu • Příprava programů, her a metody předávání hodnot (moje spiritualita) • Uvedení do liturgie – západní • Kulturní specifika země – národní písně, moderní písně, filmy o zemi, nacv. Písní apod.
5.	6.	7.	8.
17.-19.3.2006 Praha – Jabok	28.-30.4.2006 Na samotě u lesa	28.-30.4.2006 Pardubice	16.-18.6.2006 Praha-Kobylisy
<i>Kam směřují naše touhy a jak je řídit?</i>	<i>Jak nasměřovat naše srdce k Bohu?</i>	<i>Praktické info o cílových zemích.</i>	<i>Krizové momenty, vyslání.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní večer ve znamení určité země. • Interkultura • Uvedení do liturgického prostoru – východní • Kulturní specifika země – dějiny země 	<ul style="list-style-type: none"> • Don Bosko – salesiánská spiritualita • Já a moje víra • Moje spiritualita • Povolání, růst ve víře, poslání 	<ul style="list-style-type: none"> • Kulturní večer ve znamení určité země. • Rize praktické věci ohledně země, do níž dobrovolník poputuje. (seznámení s odborníky a lidmi, kteří v dané zemi určitý čas žili.) • Výchova k hodnotám (etika) 	<ul style="list-style-type: none"> • Společný večer • Rizikové chování: drogy, násilnosti... • Kriminalita mládeže • Krizové momenty dobrovolné služby • Vyslání dobrovolníků • Noční adorace a modlitba • Hodnocení příprav

Příloha č. 4 Vzor smlouvy mezi vysílající organizací a dobrovolníkem

Smlouva mezi vysílající organizací a dobrovolníkem

uzavíraná podle § 3 odst. 2 a § 5 odst. 2 zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), a podle § 51 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ASOCIACE KŘESŤANSKÝCH SDRUŽENÍ MLÁDEŽE,

IČ: 67 77 58 61,

se sídlem Thákurova 3, 160 00 Praha 6 – Dejvice,

jednatelka Ing. Marií Světníčkovou, Asociace křesťanských sdružení mládeže,

jako vysílající organizace

(dále jen „vysílající organizace“),

a

rodné číslo
trvalým pobytem
jako dobrovolník

(dále jen „dobrovolník“),

uzavírají tuto smlouvu:

I.

Předmět smlouvy

Vysílající organizace se zavazuje umožnit dobrovolníkovi výkon dobrovolnické služby podle této smlouvy pro potřebu přijímající organizace (*farnost, občanské sdružení*) (dále jen „přijímající organizace“) a dobrovolník se zavazuje vykonávat tuto dobrovolnickou službu u přijímající organizace, a to svědomitě, pečlivě, podle pokynů přijímající organizace a bez nároku na odměnu.

II.

Podmínky pro účast v dobrovolnické službě

1. Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu od ... do

2. Místem výkonu dobrovolnické služby je farnost

3. Předmětem dobrovolnické služby je především péče o děti a mládež v jejich volném čase, konkrétně vedení zájmových kroužků (hudební, sportovní, počítačový,...), víkendové a prázdninové aktivity pro děti a mládež – příprava her, výletů, dětských táborů.

4. Vysílající organizace prostřednictvím přijímající organizace zajišťuje dobrovolníku po dobu výkonu dobrovolnické služby ubytování v místě výkonu dobrovolnické služby.

5. Vysílající organizace prostřednictvím přijímající organizace zajistí dobrovolníku po dobu výkonu dobrovolnické služby bezplatné celodenní stravování.

6. Dobrovolník se zavazuje k účasti na předvstupní přípravě organizované vysílající organizací a vysílající organizace se zavazuje tuto přípravu dobrovolníkovi poskytnout včetně informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit jeho život nebo zdraví. Vysílající organizace uhradí veškeré výdaje spojené s nezbytnou přípravou dobrovolníka na dobrovolnickou službu.

7. Ke krytí běžných výdajů dobrovolníka v průběhu výkonu dobrovolnické služby obdrží dobrovolník kapesné ve výši 500,- Kč za každý měsíc dobrovolnické služby. V měsíci, v němž dobrovolnická služba končí, se kapesné poskytne v celé měsíční výši, i když dobrovolnická služba skončí již v průběhu tohoto měsíce. Kapesné není odměnou za výkon dobrovolnické služby.

8. Pracovní prostředky a osobní ochranné prostředky se dobrovolníkovi poskytnou na náklady vysílající organizace podle skutečné potřeby vyplývající z předmětu dobrovolnické služby dobrovolníka.

9. Výkon dobrovolnické služby je rozvržen na 40 hodin týdně obdobně jako se stanovuje pracovní doba a doba odpočinku zaměstnance v pracovním poměru podle zákoníku práce. Rozvržení výkonu dobrovolnické služby a doby odpočinku stanovuje dobrovolníkovi závazně přijímající organizace.

10. Dovolenu nařizuje dobrovolníkovi přijímající organizace, a to obdobně, jako se nařizuje dovolená zaměstnanci v pracovním poměru podle zákoníku práce.

11. Dobrovolnickou službu dobrovolníka může vysílající organizace předčasně ukončit z obdobných důvodů, ze kterých je možno ukončit pracovní poměr zaměstnance v pracovním poměru podle zákoníku práce. Výkon dobrovolnické služby v takovém případě končí uplynutím 3 dnů po písemném oznámení vysílající organizace dobrovolníkovi, že se předčasně ukončuje jeho dobrovolnická činnost.

12. Dobrovolník se zavazuje vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací v souvislosti s přípravou na výkon dobrovolnické služby dobrovolníka a s výkonem dobrovolnické služby dobrovolníka, pokud dojde k předčasnému ukončení výkonu dobrovolnické služby dobrovolníka.

III.
Závěrečná ustanovení

1. V otázkách touto smlouvou výslovně neupravených se strany řídí příslušnými ustanoveními zákona o dobrovolnické službě a občanského zákoníku.

2. Veškeré dodatky k této smlouvě vyžadují písemnou formu.

3. Smluvní strany prohlašují, že tuto smlouvu uzavřely svobodně a vážně, nikoli v tísní či za nápadně nevýhodných podmínek a na důkaz toho připojují své podpisy.

V dne

V dne

.....

.....

dobrovolník

Asociace křesťanských sdružení mládeže

Příloha č. 5. Vzor smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací

Smlouva mezi vysílající a přijímající organizací

ASOCIACE KŘESŤANSKÝCH SDRUŽENÍ MLÁDEŽE

ZASTOUPENĚ: JEDNATELKOU ING. MARIÍ SVĚTNIČKOVOU,

ADRESA: THÁKUROVA 3, 160 00 PRAHA 6 – DEJVICE

IČ: 67775861

jako vysílající organizace na straně jedné

a

Římskokatolická farnost

Zastoupená:

ADRESA:

IČ:

jako přijímající organizace na straně druhé

uzavírají smlouvu o výkonu dobrovolné služby.

I.

Podmínky výkonu dobrovolnické služby

1. Dobrovolník bude vykonávat dobrovolnickou službu u přijímající organizace od ... do.....
2. Místem výkonu dobrovolnické služby je
3. Dobrovolník bude u přijímající organizace pověřen vedením zájmových kroužků, přípravou víkendových a prázdninových aktivit pro děti a mládež, přípravou her, výletů, dětských táborů, případně návštěvou starých lidí v domově důchodců.

II.

Povinnosti vysílající organizace

1. Připraví dobrovolníka po teoretické i praktické stránce podle plánu přípravy.
2. Sjedná a případně uhradí pro dobrovolníka úrazové pojištění a pojištění odpovědnosti za škody.
3. Zajistí supervizora, který se s dobrovolníky bude scházet minimálně 1krát za 2 měsíce - 2krát za rok navštíví místa výkonu dobrovolné služby a 4krát za rok v rámci Studijně formačního kurzu bude s dobrovolníky i se zodpovědnými za přijímající organizace konzultovat průběh dobrovolné služby.
4. Vyžádá si na dobrovolníkovi, popřípadě sama zajistí dokumenty potvrzující způsobilost dobrovolníka k dobrovolnické službě.

III.

Povinnosti přijímající organizace

1. Zajistí na vlastní náklady stravování dobrovolníka, případně zajistí suroviny k vaření a kuchyň s vybavením pro přípravu stravy.
2. Zajistí ubytování dobrovolníka ve svém objektu.
3. Nastanou-li rizika ohrožující život nebo zdraví dobrovolníka, bude o této skutečnosti neprodleně informovat vysílající organizaci a přijme taková opatření, která tato rizika vyloučí nebo omezí.
4. Bude dobrovolníkovi poskytovat potřebné pracovní prostředky.

IV.

Společná ujednání

1. Pracovní doba dobrovolníka je 40 hodin týdně a je rozvržena v souladu se Zákoníkem práce.
2. Zástupce vysílající a přijímající organizace se sejdou minimálně 2x ročně na hodnotícím setkání.

V dne.....

.....
Za vysílající organizaci

.....
Za přijímající organizaci

Příloha č. 6 Přehled organizací v katolické církvi v ČR, kontaktní údaje

Název organizace	Adresa	Kontakt	Webové stránky
Salesiánská asociace Dona Boska (SADBA)	Kobyliské nám. 1, 182 00 Praha 8	Tel.: +420 283 029 354 e-mail: sadba@centrum.cz	http://www.sdb.cz/dobrovol
Sekce pro mládež ČBK	Thákurova 3, Praha 6 - Dejvice	Tel: +420 220 181 753 Fax: +420 224 310 144 e-mail: mladez@cirkev.cz	http://www.signalny.cz

Příloha č. 7 Vzor pozvánky na studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK

Studijně-formační kurz Sekce pro mládež ČBK Formační týden 2006

HOTEL ERLEBACHOVA BOUDA, Špindlerův Mlýn 109, tel. 499 523 329

Sekce pro mládež ČBK a Asociace křesťanských sdružení mládeže, Thákurova 3, Praha 6, tel: 220 181 753; e-mail:
mladez@cirkev.cz

Pondělí 24. dubna 2006 – o.Vlád'a Novák, o. Vít Zatloukal

***OSOBNOST TOHO, KDO MLÁDEŽ VÝCHOVNĚ DOPROVÁZÍ, PŘEDEVŠÍM
Z POHLEDU A UČENÍ JANA PAVLA II. A MAGISTERIA SOUČASNÉ CÍRKVE***

8.00 ranní chvály a slovo na den

8.30 snídaně

9.15 krátké uvítání - P. Vít Zatloukal

9.30 1. přednáška

10.15 přestávka

10.30 workshop

12.00 přestávka

12.30 oběd

15.00 2. přednáška

15.45 přestávka

16.00 workshop

17,00 diskuse a otázky

17.30 příprava na mši sv.

18.00 MŠE SVATÁ

19:00 večere

20.30 nabídka tiché adorace

Úterý 25.dubna 2006 - Dr. Andrzej Panasiuk

***JAK VÉST MLADÉ LIDI K POZNÁNÍ ŽIVOTNÍHO POVOLÁNÍ
JAK PŘEKONÁVAT TĚŽKOSTI NA CESTĚ K DUCHOVNÍMU POVOLÁNÍ***

7.45 ranní chvály a slovo na den

8.15 snídaně

9.00 1. přednáška

9.45 přestávka

10.00 2. přednáška

10.45 přestávka
11.00 3. přednáška a diskuse
12.15 přestávka
12.30 oběd
14.00 - absolventi 2. ročníku píší závěrečnou písemnou práci
- účastníci 1. ročníku píší test z katechismu
(neplatí pro ty, kteří mají teologické vzdělání)
15.00 3. přednáška
15.45 přestávka
16.00 4. přednáška
16.45 přestávka
17.00 dokončení
17.30 příprava na mši
18.00 MŠE SVATÁ
19.00 večeře
20.00 diskusní skupina na ožehavá témata v pastoraci mládeže

Středa 26.dubna 2006

Dopoledne P. Pavel Klouček

PASTORACE POVOLÁNÍ VE VZTAHU KE KNĚŽSTVÍ

Markéta Matoušková (MILES JESU)

PASTORACE POVOLÁNÍ

7.30 mše svatá s ranními chválami a slovo na den

8.15 snídaně

9.00 1. přednáška – P. Pavel Klouček

10.30 2. přednáška – Miles Jesu

12.00 oběd

13.10 ODPOLEDNE – VÝLET NA SNĚŽKU nebo lyžování

19.00 večeře

20.30 nabídka modlitby růžence, filmový klub (Devátý den, Motýlý efekt, Hooligans)

Čtvrtek 27.dubna 2006 – Alain Cleysac

EKUMENICKÝ ROZMĚR PASTORACE MLÁDEŽE

1) Co je ekumenismus (vzájemné respektování rozdílů při možnosti vytváření jednoty a pochopení sama sebe)

2) Trocha historie (kdo kdy a jak se zasadil o ekumenismus, jaká hnutí, řády, církve...) - stručně

3) Zkušenosti komunity Chemin-Neuf, proč jste ekumenická komunita

4) Praktické zaměření, jak se mohou mladí lidé zapojit, formy, nápady, zkušenosti, svědectví

7.45 ranní chvály a slovo na den

8.15 snídaně

9.00 1. přednáška

9.45 přestávka

10.00 2. přednáška

10.45 přestávka

11.00 3. přednáška a diskuse

12.15 přestávka

12.30 oběd

15.00 3. přednáška a diskuse

16:00 přestávka

16.15 diskuse s o. biskupem (Mons. Ladislav Hučko)

předání absolutoria

17:30 příprava na mši sv.

18.00 MŠE SVATÁ

19.00 večeře

20,30 skupiny (volontéři, týmy-Palo Poláček, DCM-animátoři- Jan Váňa, kněží?)

pro ostatní – možnost pokračovat v diskusích nebo turnaj v kuličkách

při umělém osvětlení

Pátek 28.dubna 2005 – P. Jan Balík

SDM A JEHO PROŽÍVÁNÍ NA DIECÉZNÍ, CELOSTÁTNÍ A CELOSVĚTOVÉ ÚROVNI

7.30 MŠE SVATÁ se slovem na den

8.15 snídaně

9.00 1. přednáška

9.45 přestávka

10.00 2. přednáška

10.45 přestávka

11.00 dokončení tématu a diskuse

závěrečné informace o kurzu a hodnocení uplynulého týdne

12.00 oběd

ABSTRAKT

Nováčková, M. *Koncepce dobrovolnictví v katolické církvi v ČR* České Budějovice 2006. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce A. Kříšťan.

Klíčové pojmy: dobrovolnictví, formace, mládež, společenství, křesťanství.

Práce se zabývá dobrovolnou činností katolické církve v České republice. Dobrovolnictví charakterizujeme jako svobodně zvolenou činnost, kterou jedinec koná ve prospěch druhých bez nároku na odměnu. V křesťanství má své místo, neboť služba bližním je jedním z jeho podstatných rysů.

Teoretická část charakterizuje princip dobrovolnictví a druhy dobrovolnických organizací. Dále popisuje dobrovolnictví v praxi a jednotlivé druhy činností.

Praktická část obsahuje charakteristiku a koncepci dobrovolnictví v Salesiánském sdružení mládeže a koncepci Sekce pro mládež České Biskupské konference. Všechna dobrovolná práce je dobře vedena a organizována. Navíc poskytuje řadu možností, jak trávit volný čas s druhými a pro druhé. Jsou uznávány křesťanské hodnoty, především úcta k druhému člověku. Kvalita jednotlivých koncepcí nespočívá v tom, zda jsou, státní, nestátní či církevní. Záleží především na kvalitě lidí, kteří dobrovolnou službu vykonávají.

ABSTRACT

Nováčková, M. *Conception of voluntary work in Catholic Church in Czech Republic* České Budějovice 2006.

Dissertation. South Bohemian University in České Budějovice. Theological college. Department of practical theology. Leader of dissertation A. Kříšťan.

Key concepts: volunteerism, formation, youth, community, Christianity.

My work is concerned with voluntary work in Catholic Church in Czech Republic. Volunteerism is characterized as freely chosen activity, which is done by an individual in other people's benefit without a right to payment. This has its place in Christianity as service is one of its essential traits.

The theoretical part of this work describes principles of voluntary work and kinds of voluntary organization. It also describes voluntary work in practices and individual activity.

The practical part contains the characteristic of voluntary work in the Salesian Congregation and the concept of Bishops' Conference and its youth section. All voluntary work is well structured and organised. Furthermore it provides many possibilities how to spend leisure time with other people and for the others as well. Here the Christian values are appreciated, first of all respect for man. It doesn't matter whether there are state or church concepts. The quality in particular depends on the quality of people who are involved in voluntary work.